

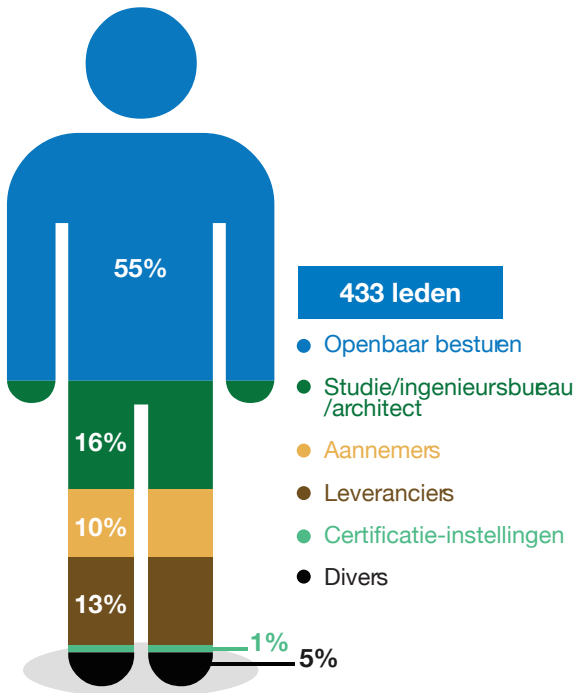
VLARIO

OVERLEGPLATFORM

ACTIVITEITENVERSLAG 2017

VLARIO 2017

12 werkgroepen
5 ad hoc werkgroepen

23 opleidingen
1.524 inschrijvingen
1.060 personen

VLARIO-dag: 750 deelnemers
1 debat
5 provinciale contactdagen
2 studiedagen

THEMA'S

/ PROJECT MANAGEMENT / VEILIGHEID /
/ HEMELWATERPLANNEN / ASSET MANAGEMENT /
/ RICHTLIJNEN / INFILTRATIEVOORZIENINGEN /
/ NIEUW SUBSIDIEBESLUIT /
/ BESTEDING GEMEENTELIJKE SANERINGSBIJDRAGE /

MEMORANDUM GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN '18

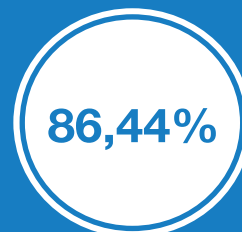
- Actief hemelwaterbeleid en actieve handhaving
- Actief inzetten op investeringen en beheer van het openbaar domein en de riolering
- Opmaak van een basisinventarisatie van uw stelsel

NIEUWE PUBLICATIES

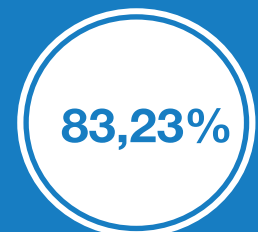
- Richtlijnen ondergrondse infiltratievoorzieningen (ROI)
- Update tracéverbetering bij doorpersingen
- Update overzichtsdokument architecten
- Onderzoeksrapport besteding gemeentelijke saneringsbijdrage
- Onderzoeksrapport OCW-Kurio-Vlario infiltratievoorziening
- Vlario-bestek 4.0
- Bestek hemelwaterplan
- Gemeentelijk reglement particuliere IBA
- Overeenkomst rioolbeheerder collectieve IBA
- Info filters hemelwaterput

VLAANDEREN

THEORETISCHE
RIOLERINGSGRAAD

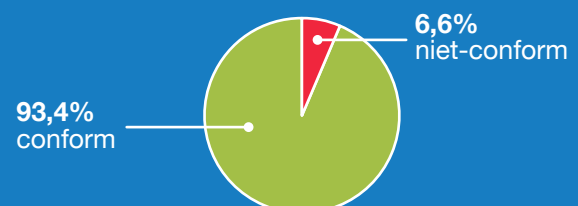
THEORETISCHE
ZUIVERINGSGRAAD

KEURING RIOLERING

• 55.311 VLARIO-KEURINGEN SINDS VERPLICHTING KEURING

• BIJNA 12.000 KEURINGEN IN 2017

- Nieuwbouw: 59%
- Afkoppelingsproject: 32%
- Belangrijke wijziging: 9%

270 VLARIO-KEURDERS

VOORWOORD

Beste collega's,

Het jaarlijks publiceren van een activiteitenverslag begint voor VLARIO een goede traditie te worden: dit is al nummer drie. U zult lezen dat het weer een intens jaar is geweest met de gebruikelijke ingrediënten maar ook met nieuwe initiatieven.

VLARIO is het overlegplatform waar de verschillende actoren van de sector elkaar ontmoeten, met elkaar overleggen, technische oplossingen zoeken en haalbare voorstellen formuleren naar het beleid. Zo werd in 2017 een intentieovereenkomst ondertekend met AquaFlanders om te komen tot één systeem van keuring van de privé-riolering en de opleiding tot keurder. VLARIO stelde ook een "memorandum" op met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen en stelde het voor in het Vlaams parlement om de beleidsmakers (van morgen) te informeren en aan te sporen om van rioleringsbeleid een prioriteit te maken. Door de aanwezigheid in werkgroepen en overlegorganen (CIW, VMM) houdt VLARIO de vinger aan de pols. De internationale contacten in de EWA (European Water Association) laten VLARIO toe in een vroeg stadium, geïnformeerd te zijn over toekomstige evoluties en mee de agenda voor de toekomst te bepalen.

VLARIO is ook het kenniscentrum van de sector, waar we reeds beschikbare informatie verzamelen o.a. via samenwerking met RIONED, IKT en deelname aan Europese projecten en ter beschikking stellen van de leden. Kennisnoden worden geïdentificeerd en specifieke onderzoeksprojecten worden uitgevoerd of begeleid, bv. de software SIRIO voor de optimalisatie van berging in rioleringen en een studie van de efficiëntie van infiltratievoorzieningen.

2018 wordt een bijzonder jaar: de 25ste VLARIO-dag vindt plaats. Tijd om achteruit te kijken naar de verwezenlijkingen maar ook en vooral, naar de uitdagingen die ons te wachten staan. De job is nog niet gedaan. Wèl verandert de focus geleidelijk van aanleg van rioleringen naar beheer en onderhoud van het patrimonium ("asset management"), implementeren van bronmaatregelen en afkoppelen van regenwater, ook op het publiek domein, wat de noodzaak van een hemelwaterplan inhoudt.

VLARIO is op de goede weg dankzij de inzet van velen in de werkgroepen, tijdens de opleidingen en studiedagen, de vergaderingen van de adviesraad en, niet in het minst, op het secretariaat. Heel erg bedankt. Mogen we verder op u rekenen?

A handwritten signature in purple ink, consisting of a vertical line on the left, a horizontal line at the bottom, and a large, stylized loop on the right that tapers to a point.

Jean Berlamont
Voorzitter VLARIO

INHOUD

VOORWOORD	3
1 OVER VLARIO	6
Missie	6
Doelstellingen	6
Doelgroep	7
Activiteiten	7
Werking	7
• Bestuur	
• VLARIO Team	
Leden	8
VLARIO-website	8
2 KENNISVERSPREIDING	9
Noden aan kennis vaststellen	9
Kennisverspreiding leden	10
Kennisverspreiding publiek	10
Ontwikkelen van kennis	10
Overzicht kennisverspreiding 2017	10
Publicaties	11
Bestekteksten	12
3 WERKGROEPEN	12
Werkgroep 1	13
Werkgroep 2+3	14
Werkgroep 4	16
Werkgroep 5+6	17
Werkgroep 7	20
Werkgroep 8	22
Werkgroep Rioolbeheerders	24
Werkgroep Gemeenten	25
Werkgroep Studiebureaus	27
Werkgroep Projectmanagement	28
Beleidsmatig overlegplatform Rioolbeheerders	28
Werkgroep Veiligheid	29
4 OPLEIDINGEN	29
Inleiding	30
Overzicht opleidingen 2017	30
• Ontwerp van rioleringen	30
• Opleiding SIRIO	30
• Afkoppelingsadviseur	30
• Afkoppelingsadviseur grote projecten	31
• Keurder privé-riolering	31
• Visuele inspectie voor beheerders	31
• Opmaak van bestekken	31
• Opleiding Werftoezicht Rioleringswerken	32
• Bijscholing werftoezicht	32
• Opleiding op maat	32

5	STUDIEDAGEN EN EXTERNE ACTIVITEITEN	33
	VLARIO-dag	33
	Studiedagen	33
	Externe activiteiten	34
6	VERTEGENWOORDIGING VAN VLARIO IN EXTERNE ORGANISATIES	35
	Standaardbestek 250	35
	Overlegplatform Financiering Waterbeleid	35
	Kwaliteitsborging via uitvoeringscertificatie	35
	B-IWA	36
	BCCA	36
	Copro	36
	Probeton	36
	OCW	36
7	WAT GEBEURT ER IN DE VLAAMSE WATERSECTOR	37
	De bezorgdheden van de aannemers	
	<i>Door Jerome Vanroye (Bouwunie)</i>	37
	Infrastructuurwerken in Vlaanderen	
	<i>Door Rik Jouret, voorzitter ORI Vlaanderen en Filip Demey, voorzitter OVIO</i>	39
	Werftoezicht? Besparen kost ons geld!	
	<i>Door Peter Martens, diensthoofd technische dienst Zingem – voorzitter Werkgroep gemeenten</i>	40
	De grondige herziening van het subsidiebesluit voor de aanleg van gemeentelijke rioleringen	
	<i>Een reflectie van de werkgroepen richting de geplande inhoudelijke wijziging van het subsidiebesluit</i>	42
8	VLARIO IN EUROPA	44
	Stichting Rioned	44
	IKT	44
	• Putrenovatieproject	44
	• Renovatie van huisaansluitingen	44
	EWA	44
9	KEURING PRIVATE RIOLERING EN KWALITEITSBORGING	45
	Werking	45
	Handhaving	45
	Statistieken	46
10	LEDENLIJST 2017	48

1 OVER VLARIO

MISSIE

VLARIO, het overlegplatform, kenniscentrum en aanspreekpunt van en voor de rioleringssector, wil ondersteuning bieden bij de verdere uitbouw en het onderhoud van de openbare en private afvoersystemen (afval- en hemelwater) teneinde een substantiële bijdrage tot de goede toestand van de waterlichamen te leveren.

VLARIO is eveneens erkend keuringsorganisme voor de keuring van private rioleringen.

DOELSTELLING

Kenniscentrum

Specialisten

Verspreiding

Ondersteuning

- VLARIO verzamelt specialisten in verband met het ontwerp, de aanleg en het beheer van hemel- en afvalwater en dit zowel inzake de inzameling, afvoer als de behandeling.
- VLARIO verzamelt kennis via constant overleg en ervaringsuitwisseling met alle marktpartners, via het initiëren van praktijkonderzoek en toegepast wetenschappelijk onderzoek.
- VLARIO draagt deze kennis uit in Vlaanderen via publicaties en via het organiseren van studiedagen, debatavonden, voordrachten en lessencycli.
- VLARIO bevordert de maatschappelijke belangstelling voor het beheer van hemel- en afvalwater in Vlaanderen.
- VLARIO ondersteunt haar leden rioolbeheerders in hun streven naar kwaliteit en in de toepassing van de code van goede praktijk voor de het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van rioleringsystemen.
- VLARIO ondersteunt haar leden architecten en ontwerpers bij de toepassing van de regelgeving met betrekking tot hemel- en afvalwater.
- VLARIO benadrukt op alle niveaus in Vlaanderen de noodzaak van duurzame investeringen in het beheer van hemel-en afvalwater.
- VLARIO voert internationaal overleg met betrekking tot deze materie.
- VLARIO werkt adviserend en beleidsondersteunend, zowel op gewestelijk als gemeentelijk niveau.
- VLARIO is een autoriteit in Vlaanderen voor wat betreft het beheer van hemel- en afvalwater.
- VLARIO is een overlegplatform tussen de deskundigen in de bovenvermelde domeinen met de bedoeling op een neutrale en objectieve manier alle betrokkenen actief te steunen in hun streven naar maximale kwaliteitsverbetering tegen een maatschappelijk verantwoorde kost.
- VLARIO formuleert objectieve standpunten en/of neutrale voorstellen ten aanzien van het Vlaams en/of federaal waterbeleid.

DOELGROEP

- Opdrachtgevers en besluitvormers uit de Vlaamse openbare sector (Vlaamse overheid en aanverwante instellingen, steden en gemeenten, rioolbeheerders, intercommunales, waterbedrijven en provincies).
- Opdrachtgevers en besluitvormers uit de Vlaamse privésector (studiebureaus, aannemers, toeleveringsbedrijven, inspectiebedrijven, Aquafin, ...).
- Onderzoekscentra (universiteiten, onderzoeksinstellingen, ...).
- Architecten en ontwerpers private en openbare woningbouw.
- De Vlaamse bevolking.

ACTIVITEITEN

- Tweemaandelijks overleg met de belangrijkste partners uit de sector in de vorm van het adviescomité waar men de actualiteit kritisch bespreekt en waar men de basis legt voor de verdere werking van VLARIO.
- Regelmatig overleg met het Kabinet Leefmilieu.
- Overleg met de rioolbeheerders en Vlaamse gemeenten via de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG).
- 2-maandelijkse publicatie van de VLARIO Nieuwsbrief.
- Organisatie van de jaarlijkse VLARIO-dag met een traditionele rioleringsmarkt.
- Organisatie van opleidingen en cursussen: werftoezicht rioleringswerken, opmaak van bestekken, visueel onderzoek van rioleringen voor opdrachtgevers en opdrachtnemers, controle van IBA's en KWZI's, afkoppelingsadviseur, keuring privé-riolering, ontwerp van rioleringen, opvolging bouwdoSSIERS en afkoppeling private woningen & KMO, ...
- Organisatie van studiedagen en workshops: afkoppelen en infiltratie van hemelwater, btw-problematiek van de gemeente, toelichtingen Standaardbestek 250, rioolonderzoek, renoveren of vervangen van riolen, infosessies voor architecten, ...

WERKING

BESTUUR

De juridische vorm is die van een vereniging zonder winstoogmerk. De maatschappelijke zetel is gevestigd op De Schom 124 te 3600 Genk.

De algemene vergadering van VLARIO bepaalt de statuten en benoemt de raad van bestuur. Jaarlijks keurt de algemene vergadering de rekeningen goed. De raad van bestuur leidt de zaken van de vereniging en vertegenwoordigt deze in en buiten rechte. De raad van bestuur is bevoegd voor de strategie van VLARIO en kan een adviesraad installeren. De adviesraad is vooral een permanente confrontatie met en input van het hele spectrum van medespelers in de watersector. Vooral de activiteiten van de werkgroepen worden hier geëvalueerd en besproken. Tevens worden de regionale contacten tijdens de bijeenkomsten van de adviesraad – gespreid over Vlaanderen – gebruikt om de VLARIO-activiteiten en contacten in de betreffende regio te versterken en uit te bouwen.

VLARIO TEAM

VLARIO is een ledenorganisatie en staat elke dag paraat voor haar leden. Het VLARIO-team bestaat uit 6 personen maar kan steeds rekenen op de bijdrage van haar leden.

Contacteer ons via info@vlario.be of +32 (0)3 827 51 30.

Wendy Francken
Directeur

Jean Berlamont
Voorzitter

Joke Francken
Administratie

Riet Lismont
Projectleider kennisbeheer

Dirk Stove
Technisch expert

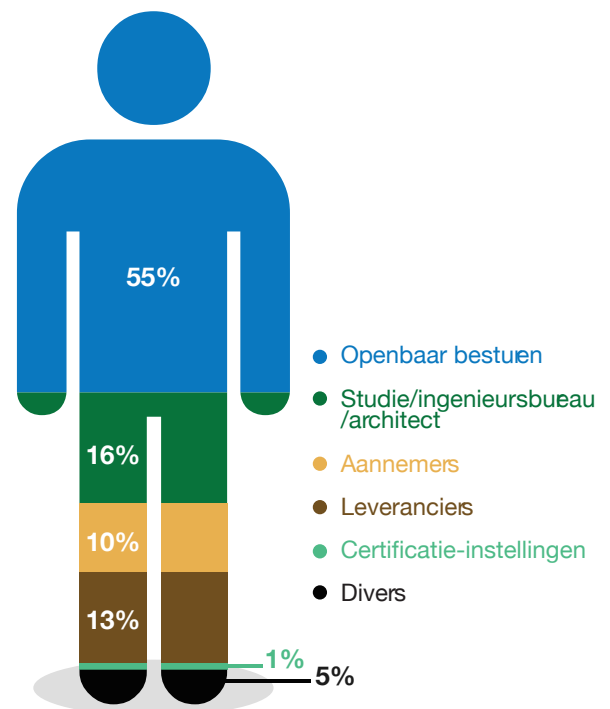
Ingrid Janssens
Administratie

LEDEN

VLARIO telt 433 leden. Tot onze leden tellen we gemeenten, studie bureaus, rioolbeheerders, federaties, aannemers, fabrikanten, certificatie-instellingen etc. Kortom, iedereen die betrokken is bij de aanleg van rioleringen. Deze verscheidenheid aan betrokken actoren ligt aan de basis dat VLARIO vandaag gekend en erkend is als het overleg- en kenniscentrum voor rioleringen in Vlaanderen en zelfs in onze buurlanden.

VLARIO is een ledenorganisatie. Dit betekent dat we er voor onze leden zijn, maar ook door onze leden. Zonder de goede samenwerking met onze partners en leden die deelnemen aan onze werkgroepen kunnen wij dit niet alleen verwezenlijken. In bijlage vindt u de ledenlijst 2017.

Alle presentaties en informatiedocumenten van VLARIO worden ter beschikking gesteld op het ledengedeelte. Een overzicht van al onze beschikbare kennis en documenten is beschikbaar in het overzichtsdokument onder kenniscentrum.

VLARIO-WEBSITE

Op de publieke website van VLARIO kan iedereen terecht voor informatie. Er werden ook categorieën voorzien voor gemeente, burger en leden met een bundeling van de voor hen relevante informatie.

De website telde in 2017 37.525 gebruikers goed voor 64.355 sessies. De website telt het meest aantal bezoekers naar aanloop van de VLARIO-dag. De website krijgt opvallend minder bezoekers tijdens het bouwverlof in juli en december.

Aantal gebruikers – wekelijks (2017)

Aantal gebruikers – wekelijks (2016)

Aantal gebruikers – wekelijks (2015)

Het merendeel van de sessies gebeuren vanuit België, 93,24%, 3,82% uit Nederland en voor de rest waren er dit jaar raadplegingen vanuit Duitsland, de Verenigde Staten, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Spanje, Italië en Zweden.

De pagina's die het vaakst geraadpleegd worden op de website zijn het dossier keuring, gevolgd door de opleidingen en studiedagen, publicaties, dossier IBA en de overzichtspagina info voor de burger.

2 KENNISVERSPREIDING

NODEN AAN KENNIS VASTSTELLEN

Door contacten in de werkgroepen, op studiedagen, via mail, via leden, via gemeenten etc. stellen we de nood aan bijkomende kennis vast. Het uitwerken hiervan kan worden opgenomen in de werkgroepen, eventueel in samenwerking met universiteiten via masterproef of door het oprichten van deelwerkgroepen.

Via de werkgroep gemeenten kan VLARIO bijkomende noden/leemten nog sneller aan het licht brengen en actie ondernemen.

Anderzijds ontstaan er ook noden bij nieuwe wetgeving, interpretatie etc. zoals bij septische putten, de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater,

KENNISVERSPREIDING LEDEN

Momenteel gebeurt de verspreiding van de kennis die we via de werkgroepen opdoen, alsook de publicaties die in de werkgroepen ontstaan via het ledengedeelte van de website en de nieuwsbrief. Algemene verspreiding gebeurt via de publieke website. Op ons ledengedeelte vindt u steeds alle presentaties van studiedagen, informatiedocumenten, publicaties en verslagen van werkgroepen terug. Deze staan steeds geordend per activiteit. Om het opzoekingswerk te vergemakkelijken kan u het overzicht met subcategorieën raadplegen van al onze beschikbare documenten waardoor het makkelijker is een document terug te vinden – zie overzichtsdokument bij kenniscentrum.

- www.VLARIO.be: artikels, opleidingen, studiedagen en beurzen.
- Ledengedeelte www.VLARIO.be: verslagen en nota's van werkgroepen, masterproeven, info keurders en adviseurs, referaten VLARIO-dagen, kennisdossiers, ...

KENNISVERSPREIDING PUBLIEK

Publieksgedeelte www.VLARIO.be: via 'dossiers' wordt de nodige info, waaronder ook publicaties publiek gemaakt. Verschillende dossiers:

- VLARIO als kenniscentrum
- Architecten
- Bestekteksten
- Btw-problematiek van gemeenten
- Buismaterialenmatrix
- Code van Goed Onderhoud
- Code van Goede Praktijk Riolering
- Drukriolering
- EWA
- Geur en rioleringen
- Hemelwater
- IBA
- Keuring Privé-riolering
- Meetmethodes
- Normen & Inspecties
- Rioolrenovatiecatalogus
- Sleufloze technieken
- Voorbehandelingsinstallaties

ONTWIKKELEN VAN KENNIS

VLARIO heeft sinds enkele jaren samenwerkingsovereenkomsten gesloten met zusterorganisaties in het buitenland (Stichting RioNed, IKT, DWA, ...) om op Europees niveau aan informatie- en kennisuitwisseling te doen. De informatie afkomstig van deze partners, stellen we ter beschikking van de werkgroepen.

Op deze kennisuitwisseling zetten we de komende jaren nog sterker in. We moeten zo efficiënt mogelijk met de beschikbare middelen omgaan en dus bestaande technische kennis gaan halen waar ze beschikbaar is, maar weliswaar vertalen naar de Vlaamse situatie. Om proactief te kunnen blijven optreden, is het van belang welke thema's vanuit Europa in de toekomst op ons afkomen.

OVERZICHT KENNISVERSPREIDING 2017

- Update overzichtsdokument architecten met richtlijnen voor aansluitingen op RWA of DWA.
- Overzicht filters regenwaterput.
- Richtlijnen voor ondergrondse infiltratievoorzieningen (ROI).
- Voorafgaandelijke tracéverbetering bij doorpersingen (update).
- Continu overleg met de buitenlandse partners om geïnformeerd te blijven over de thema's die hier leven en waarop we een antwoord willen krijgen.
- Actieve deelname aan European Water Association (EWA) om mede het beleid te kunnen volgen, actief te kunnen vertalen naar Vlaamse noden (bv. assetmanagement, veroudering van bestaande riolering, hoe maakt men de financiering van water sluitend in Europa? aanpak van klimaatwijziging, ...).

PUBLICATIES

Overzichtsdocument architecten (update)

Een overzicht voor architecten en ontwerpers met een checklist rioleringsplan, verplichte keuring, aandachtspunten bij ontwerp en veelgestelde vragen.

Overzichtsdocument individuele voorbehandelingsinstallaties

Een overzicht van de verschillende soorten individuele voorbehandelingsinstallaties (o.a. septische putten) alsook de verplichting ervan.

Vademecum praktisch afkoppelen van hemelwater

Wat zegt het beleid en hoe kan ik afkoppelen.

Vademecum afkoppelen voor bedrijven en niet residentiële gebouwen

Focus op bedrijven voor afkoppeling.

Katern Hemelwater

Technische informatie over hoe omgaan met hemelwater op privé- en openbaar domein, zowel op vlak van soorten systemen als op vlak van dimensionering.

Richtlijnen ondergrondse infiltratievoorzieningen (ROI) (Nieuw)

Om de goede werking van infiltratievoorzieningen in de tijd te waarborgen wil deze handleiding richtlijnen en aanbevelingen voor de opdrachtgever, bouwheer, beheerder en ontwerper aanreiken waaraan een goed ondergronds infiltratiesysteem met inbegrip van de voorbehandelingssystemen moet voldoen inzake werking, ontwerpvoorwaarden (buffering, infiltratie en afvoerbepijking), materiaaleigenschappen, uitvoering, onderhoud en goed beheer.

Filters regenwaterput (Nieuw)

Indien u een hemelwaterput met hergebruik plaatst is een goede voorfilter cruciaal voor de goede werking. De belangrijkste type filters worden in het document beschreven.

Overzicht van sleufloze technieken voor gemeentelijke rioleringsinfrastructuur

Update oktober 2016. Synthesedocument. Mogelijkheden en beperkingen van de verschillende technieken worden erin op een overzichtelijke manier beschreven. Het document is vooral gericht op doorpersingen van gravitaire leidingen voor de kleinere rioleringsinfrastructuur.

Fiches infiltratie- en bufferingssystemen

Systeemkaarten leveranciers en producenten voor producten en systemen opgenomen in "Katern afkoppeling, hergebruik, buffering en infiltratie van hemelwater".

Buismaterialenmatrix

Synthesedocument dat op een methodische en pragmatische wijze helpt bij de mogelijke materiaalkeuze voor het ontwerp van een leiding voor waterafvoer.

Code van goede praktijk onderhoud

Update september 2016. Deel 9 van de code van goede praktijk riolering.

Rioolrenovatiecatalogus

Dankzij de rioolrenovatiecatalogus kunnen we op een overzichtelijke wijze de Vlaamse rioleringsbeheerder wegwijs maken in de mogelijkheden om zijn ondergronds patrimonium in stand te houden en te optimaliseren.

Informatiebrochure correct scheiden en afvoeren van afvalwater en regenwater

Infobrochure voor de burger.

Informatiebrochure keuring privé-riolering

Infobrochure voor de burger.

Document geur en riolering

Geurhinder voorkomen bij nieuwbouw, verbouwingen en afkoppelingen.

Code goede praktijk rioolreiniging

De Code van goede praktijk rioolreiniging bevat richtlijnen voor de output en het resultaat waaraan voldaan moet zijn en de wijze waarop een rioolreiniging is uit te voeren.

Schadecatalogus IKT Gelsenkirchen

Meest voorkomende schadebeelden bij inspectieputten.

Voorafgaandelijke tracéverbetering bij doorpersingen (update)

Filmpje afkoppelen VLARIO-VMM

Informatief filmpje over afkoppelen voor de burger.

BESTEKTEKSTEN

Volgende bestekken zijn beschikbaar op www.vlario.be:

- Algemene aanvullingen gemeentelijke rioleringswerken voor het Standaardbestek 250 versie 4.0
- Bestek voor aanleg drukriolering
- Aanleg van voorbezinkers en individuele waterzuiveringsinstallaties (IBA)

Volgende bestekken zijn beschikbaar op het ledengedeelte van VLARIO:

- Bestek reinigen riolering
- Bestek voor het inspecteren van bestaande en nieuwe riolen, afvoerleidingen, rioolputten, inspectieputten en inspectieconstructies
- bestek aanstellen van een dienstverlener voor het opstellen van basishemelwaterplan en/of detailhemelwaterplan
- Bestek dienstencontract riolering

3 WERKGROEPEN

Momenteel komen de verschillende domeinen waarbinnen kennis is opgebouwd binnen VLARIO overeen met de verschillende werkgroepen en deelwerkgroepen:

- **Werkgroep 1:** Financiering van gemeentelijke rioleringen
- **Werkgroep 2+3:** Concept en berekening van rioleringsstelsels
- **Werkgroep 4:** Riolering en afvalwaterzuivering in het buitengebied (IBA's)
- **Werkgroep 5:** Typebestekken en normen
- **Werkgroep 6:** Kwaliteitszorg en materiaalkeuze
- **Werkgroep 7:** Rioolbeheer (Visuele inspectie, Rioolrenovatie, Asset Management)
- **Werkgroep 8:** Sleufloze technieken voor gemeentelijke (riolerings)-infrastructuurwerken
- **Werkgroep Rioolbeheerders:** Bespreking diverse knelpunten rioolbeheerders en formuleren gezamenlijke standpunten, het opmaken van gemeenschappelijke bestekbepalingen, maken van gemeenschappelijke standpunten inzake technische zaken naar aannemers en VMM.
- **Werkgroep Gemeenten:** Nagaan wat er bij de lokale besturen leeft op het vlak van riolering en op basis van deze informatie nagaan wat er dient te gebeuren om het rioleringsgebeuren meer aandacht te geven bij de lokale besturen. Aanleveren van praktische tools om het dagelijks werk te faciliteren.
- **Werkgroep Studiebureaus:** Deze werkgroep is een initiatief van VLARIO, ORI en OVIO. De werkgroep wil vooral inspelen op de noden van de opdrachtgevers om kwalitatief goede bestekken te krijgen.
- **Beleidsmatig Overlegplatform Rioolbeheerders:** Om ons in te stellen op maatschappelijke ontwikkelingen dienen alle actoren zoveel als mogelijk op een uniforme wijze samen te werken. VLARIO brengt binnen deze werkgroep de rioolbeheerders die diensten betreffende gemeentelijk water- of rioolbeheer aanbieden samen om actuele thema's te bespreken.
- **Werkgroep Veiligheid:** Vanaf 2018 zal ook de nieuwe werkgroep Veiligheid opgericht worden. Hoofddoel is veiligheid op sectorniveau bespreekbaar te maken en te streven naar eenduidige veiligheidsafspraken voor de operatoren.
- **Werkgroep Projectmanagement:** De doelstelling is samenwerken aan kortere doorlooptijden bij wegenis- en rioleringsprojecten.

WERKGROEP 1

Voorzitter: Raf Bellers

OMSCHRIJVING WERKGROEP

De werkgroep wil vanuit het financieel oogpunt een belangrijke bijdrage leveren tot de verbetering van het leefmilieu door:

- Analyseren hoe we als sector vooruit kunnen gaan en effectief resultaten boeken.
- De gesprekspartner van Kabinet Leefmilieu en VMM zijn inzake het voorstellen en uitwerken van aanbevelingen m.b.t. de uitvoering regeerakkoord en beleidsnota omgeving.
- Het systematisch verzamelen van financiële informatie van de rioolbeheerders om van hieruit correcte analyses en aanbevelingen te kunnen formuleren.
- De verzamelde informatie te bestuderen, te verwerken en maximaal te verspreiden.
- Een overlegplatform te zijn tussen de deskundigen in de bovenvermelde domeinen met de bedoeling op een neutrale en objectieve manier alle betrokkenen actief te steunen in hun streven naar maximale kwaliteitsverbetering tegen een maatschappelijk verantwoorde kost.
- Het formuleren van objectieve standpunten en/of neutrale voorstellen vanuit de sector ten aanzien van het Vlaams en/of federaal waterbeleid.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 4 vergaderingen van Werkgroep 1 plaatsgevonden + 1 ad hoc overleg in beperkte groep:

- Donderdag 12 januari in Brussel (ad hoc)
- Vrijdag 10 februari in Brussel
- Donderdag 4 mei in Brussel
- Maandag 25 september in Brussel
- Maandag 4 december in Brussel

Met betrekking tot een sluitende financiering voerde de werkgroep een brainstorming uit om de uitgavenkant te optimaliseren bij rioleringswerken. Hoe kunnen deze uitgaven worden geoptimaliseerd bij ontwerp, uitvoering, De doelstelling is propere waterlopen, maar moet hiervoor overal een gescheiden stelsel worden aangelegd? Bijkomende vraag hier is hoe de afbakening van een definitief gemengd gebied zal gebeuren? De werkgroep heeft op basis van enkele concrete projecten berekend hoeveel er zou moeten worden afgekoppeld om nog steeds te voldoen aan de huidige overstortcriteria.

De werkgroep deed voorstellen voor het aanpassen van het subsidiebesluit voor rioleringswerken. Aanvullend werd nagedacht over enkele sjablonen in het kader van het nieuwe subsidiebesluit:

- Sjabloon voor aanleveren voorontwerp en ontwerp
- Sjabloon voor aanleveren aanbestedingsverslag
- Sjabloon voor aanleveren meetstaat

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep 1

Met input van de technische werkgroepen, kritisch nadenken over “alternatieve” uitvoeringswijzen teneinde de financiële doelstellingen terug te dringen tot realistische waarden.

Analyse van de mogelijkheden om de paradigma shift mogelijk te maken.

WERKGROEP 2+3

Voorzitter: Rolf De Bruyn

OMSCHRIJVING WERKGROEP

De werkgroep heeft als doel de keuring van de privé-riolering uit te breiden met de eisen van de GSV hemelwater.

Verder zorgt de werkgroep voor kennisverspreiding over hemelwaterputten, infiltratie van hemelwater op eigen terrein, corrosiebescherming van DWA-leidingen, vermijden van geuroverlast, en werkt verder aan gedifferentieerde infiltratie- en bufferingseisen.

De werkgroep heeft als doel de keuring van de privé-riolering uit te breiden met de eisen van de GSV hemelwater en wil ook een keuring opleggen bij de verkoop van een gebouw. Daaraan gekoppeld wensen we net zoals in Duitsland een vermijdbare hemelwaterheffing /infiltratiebonus in te voeren in Vlaanderen om zoveel mogelijk hemelwater op eigen terrein te houden. Deze mogelijkheid wordt verder onderzocht.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 5 vergaderingen van Werkgroep 2+3 plaatsgevonden:

- Woensdag 11 januari in Leuven
- Woensdag 19 april in Leuven
- Woensdag 21 juni in Leuven
- Woensdag 20 september in Leuven
- Woensdag 22 november in Leuven

Begin 2017 werd de bestektekst ter beschikking gesteld voor de opmaak van een hemelwaterplan. Bijkomend volgt de werkgroep de opmaak van hemelwaterplannen bij gemeenten verder op en wil de werkgroep de opmaak van hemelwaterplannen doen versnellen. De werkgroep is voorstander om de subsidies ook te koppelen aan het hemelwaterplan.

De nieuwe ontwerptool SIRIO werd voorgesteld op de VLARIO-dag. De werkgroep werkt mee aan de verdere ontwikkelingen van de tool. Er werden hiervoor opleidingen gegeven en SIRIO werd als extra module toegevoegd aan de opleiding ‘ontwerp van rioleringen’.

Werkgroep 2+3 verleende haar medewerking voor de opmaak van de richtlijnen voor ondergrondse infiltratievoorzieningen aan ad hoc WG6.

Uit de keuring van de privéwaterafvoer is gebleken dat het effluent van een IBA/Septische put soms mee aangesloten wordt op de infiltratievoorziening. De werkgroep maakte hiervoor een document op over de dimensionering van deze infiltratievoorziening. Dit document werd overgemaakt aan de CIW WG Waterzuivering voor opmerkingen en wordt begin 2018 gefinaliseerd.

Er werd een tekst opgemaakt voor de website met meer informatie over regenwaterputfilters. Deze informatie vindt u terug in het dossier hemelwater.

Als voorbereiding op de bestektekst Wervelventielen: specificaties en mogelijkheden monsterneming, werden twee leveranciers van wervelventielen door de werkgroep uitgenodigd om hun ontwerp- en testmethoden toe te lichten.

Er werd opnieuw een ad hoc WG geur opgericht. Deze werkgroep kwam tweemaal samen. Het doel van deze werkgroep is de oorzaken te achterhalen van geurhinder bij afkoppelingsprojecten en hiervoor een praktische en haalbare oplossing voor uit te werken. Be- en ontluchting wordt in een afkoppelingsproject vaak over het hoofd gezien. De installateurs en afkoppelingsadviseurs dienen hierover beter geïnformeerd te worden. Hierdoor wordt verwacht dat een groot deel van deze problematiek opgelost geraakt.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep 2+3

Tekstvoorstel verder uitwerken voor de dimensionering van infiltratievoorzieningen voor gemengd gebruik.

Geurhinder: analyse en praktische betaalbare oplossingen bij afkoppelingsprojecten op openbaar domein en privédomein.

Hemelwaterplan: een versnelde uitvoering bij gemeenten.

Opmaak advies dimensionering voorbehandelingstoestellen (andere dan septische put) in collectief te optimaliseren buitengebied.

Wervelventielen: opmaak bestektekst en technische fiche.

Creatieve oplossingen project hemelwater: Oproep of er creatief mag omgegaan worden met publieke ruimte/gebouwen. Bv. verkaveling waar verkeersdrempels zijn geplaatst en verticale infiltratiekolken worden geplaatst. Ruimte tussen de verkeersdrempels zijn dan de buffering.

Adviesverlening verdere ontwikkelingen SIRIO.

Kennisverspreiding over hemelwatervoorzieningen.

Opvolgen van onderzoeksprojecten in het domein van rioleringen: RainGain, Plurisk.

Blijven pleiten voor de vermijdbare hemelwaterheffing/infiltratiebonus alsook het opnemen van de GSV Hemelwater in de verplichte keuring van de privé-riolering.

WERKGROEP 4

Voorzitter: Marino Moons

OMSCHRIJVING WERKGROEP

Voor werken op openbaar domein en op privéterrein streven we naar eenzelfde aanpak binnen de verschillende gemeenten. Wat is praktisch mogelijk en hoe kan dit gerealiseerd worden? Deze kennisverspreiding gebeurt via onze opleidingen. VLARIO geeft opleiding voor 'afkoppelingsadviseur', 'afkoppelingsadviseur voor grote projecten' en 'afkoppelingsaannemer'.

Afkoppelen is één ding, maar er is ook controle nodig! Hoe kunnen personen die halsstarrig blijven weigeren worden aangepakt. Ook hier streven we naar een duidelijk, eenvoudig en correct antwoord.

VLARIO is een geaccrediteerde keuringsinstantie conform de richtlijnen van ISO 17020. De Keuring privé-riolering kan bovendien als efficiënt instrument geïmplementeerd worden voor opvolging van bouwvergunningen voor de steden en gemeenten.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 5 vergaderingen van Werkgroep 4 plaatsgevonden:

- Donderdag 26 januari in Aartselaar
- Dinsdag 18 april in Aartselaar
- Dinsdag 6 juni in Aartselaar
- Donderdag 31 augustus in Aartselaar
- Woensdag 8 november in Aartselaar

Vorig jaar lanceerde de CIW de nieuwe rubriek 'handhaving' op haar website om gemeenten en rioolbeheerders te begeleiden bij de handhaving van de correcte aansluiting van de privéwaterafvoer. Het is dan aan de gemeente/rioolbeheerder om zelf uit deze middelen te kiezen wat toegepast zal worden, afhankelijk van de inbreuk. Op de provinciale contactdagen gaf de werkgroep een lezing over de toepassing hiervan in de praktijk bij verschillende gemeenten/rioolbeheerders.

Via de gemeenten werd aangegeven dat er nood is aan meer informatie en richtlijnen voor burgers die zelf instaan voor de plaatsing, onderhoud en beheer van hun IBA alsook voor collectieve IBA's. De werkgroep stelde een Gemeentelijk IBA-reglement voor de particuliere IBA en een modelovereenkomst burger-rioolbeheerder voor de collectieve IBA ter beschikking.

Er wordt ook verder nagedacht over de huidige werkwijze voor het toekennen van de vrijstelling van de saneringsbijdrage indien men een IBA heeft. Het advies van de werkgroep is dat er minimum een staalname dient te gebeuren van het effluent.

De werkgroep behandelt praktische vragen i.v.m. afkoppelingen en IBA's, wat hier wel/niet aangesloten op mag worden om de werking te garanderen.

VMM werkt momenteel aan een wijziging van het Algemeen Waterverkoopreglement en Ministerieel Besluit Keuring. Aan VLARIO wordt mee input gevraagd voor de verdere uitwerking van de keuring privéwaterafvoer.

Er werd gewerkt aan een uniform afkoppelingsadvies en een uniforme legende voor de afkoppelingsplannen. De leden van werkgroep 4 gaven alvast hun akkoord om deze uniforme werkwijze in de toekomst op te leggen bij hun afkoppelingsprojecten. Wij verzoeken de afkoppelingsadviseurs om bij te dragen aan een uniforme aanpak in Vlaanderen en de uniforme legende toe te passen. Zij werden hiervan ook op de hoogte gebracht en verzocht om deze uniforme legende toe te passen.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep 4

Opvolging en input aanpassing Algemeen Waterverkoopreglement en MB keuring.

Uitbreiding referentiekader uitzonderingen afkoppelingsregel.

Verdere uitwerking en ondersteuning gemeenten IBA-beleid (o.a. ondersteuning provincie West-Vlaanderen en intercommunale Leiedal).

Communicatie en sensibilisering gebruik uniforme legende en afkoppelingsadvies.

Onderzoek naar de scheidingslijn rood-groen in het zoneringsplan (werkelijke kosten riolering versus plaatsing IBA's).

Permanent: bespreking moeilijke cases inzake afkoppelingen.

Permanent: handhavingsmogelijkheden.

WERKGROEP 5+6

In de loop van 2017 werd duidelijk dat de bespreekpunten toch te ver uit mekaar lagen en heeft de Raad van Bestuur van VLARIO beslist om beide werkgroepen terug afzonderlijk te laten fungeren. William Martens wordt de nieuwe voorzitter van Werkgroep 6 en volgt hierbij Dirk Stove op die als secretaris van deze werkgroep actief zal blijven. Leslie Packo wordt de nieuwe voorzitter van Werkgroep 5.

Werkgroep 5 behandelt specifiek het Standaardbestek 250, het VLARIO-bestek en de uniformiteit in bestekken. Hierin zetelen de opdrachtgevers zoals de gemeenten, rioolbeheerders, Agentschap Wegen en Verkeer, provinciebesturen, VMSW alsook studiebureaus en aannemers. De bespreking van nieuwe materialen en toepassingen gebeurt in Werkgroep 6.

OMSCHRIJVING WERKGROEP

Voorzitter Werkgroep 5: William Martens

Werkgroep 5 werkt op continue basis aan de opmaak van lastenboekteksten voor het standaardbestek 250 voor materialen en uitvoering. De voorstellen die in de werkgroep worden besproken en goedgekeurd worden overgemaakt aan de desbetreffende werkgroep van het Standaardbestek 250.

VLARIO heeft een vertegenwoordiging in de Werkgroep Hoofdstuk 3, 7 en 9 van het Standaardbestek 250 en in de werkgroep van VLARIO zitten er vertegenwoordigers van de verschillende werkgroepen van het standaardbestek 250. Bovendien voorziet VLARIO de opleiding 'opmaak bestekken'.

We plegen voortdurend overleg en streven naar de ontwikkeling van nieuwe toepassingen voor probleempunten in ons rioolstelsel, zoals bv. de vervalinspectieputten in sterk hellende zones, regelsysteem voor rijwegdeksels, geurhinderproblematiek, lekkende voegverbindingen en reparatiemortels.

Tot slot zijn er federaal de eerste stappen gezet voor een certificatie van aannemers, wat de werkgroep op de voet volgt.

Voorzitter Werkgroep 6: Dirk Stove

De werkgroep kwaliteitszorg en materiaalkeuze heeft als doelstellingen:

- Opstellen van richtlijnen en handleidingen rond verantwoorde materiaalkeuze bij ontwerp en uitvoering van rioleringen.
- Opstellen van richtlijnen en handleidingen voor een kwaliteitsvolle uitvoering en aanleg van rioleringen.

De werkgroep stelde een buismaterialenmatrix voor de waterafvoer op. Deze speelt in op een behoefte van de Vlaamse rioleringssector, om over een synthesesdocument te beschikken, dat op een methodische en pragmatische wijze helpt bij de mogelijke materiaalkeuze voor het ontwerp van een leiding voor waterafvoer.

De werkgroep organiseert met de medewerking van provinciebesturen, keurings- en onderzoeksinstituten en rioolbeheerders al 18 jaar jaarlijks een opleiding "werftoezicht rioleringswerken". Deze opleiding richtte zich aanvankelijk tot de grootste doelgroep nl. de werftoezichters van de openbare besturen en rioolbeheerders, maar de jongste jaren stellen we deze ook open voor medewerkers van studie bureaus en aannemers.

De 'Katern afkoppeling, buffering en infiltratie van hemelwater' werd in 2014 aangepast aan de nieuwe Gewestelijke Stedenbouwkundige verordening van hemelwater. Voor elk van de beschreven constructies of systemen zijn voor de verschillende producten datafiches raadpleegbaar op de website van VLARIO.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 5 vergaderingen van Werkgroep 5+6 plaatsgevonden.

- Maandag 20 februari in Asse-Zellik
- Maandag 24 april in Asse-Zellik
- Maandag 19 juni in Asse-Zellik
- Maandag 18 september in Asse-Zellik
- Maandag 20 november in Asse-Zellik

Werkgroep 5 heeft de permanente taak voor de verdere opvolging en uitwerking van het SB250 en het VLARIO-bestek. Er werd een nieuwe versie gepubliceerd in januari en september (4.0).

Via een ad hoc werkgroep werden de richtlijnen voor ondergrondse infiltratievoorzieningen (ROI), meer bepaald voor de technische plaatsing, gefinaliseerd. De ROI werd toegelicht op Aquarama en is beschikbaar in het dossier hemelwater samen met het onderzoek OCW-Kurio-VLARIO op bestaande infiltratievoorzieningen. De ad hoc werkgroep werkt momenteel verder aan de richtlijnen voor bovengrondse infiltratievoorzieningen (RBI). De documenten zullen halfjaarlijks herzien worden voor aanpassingen.

Intussen werd bij COPRO ook de adviesraad opgestart voor de opmaak van de algemene PTV voor de uitvoering van ondergrondse voorzieningen voor infiltratie en buffering van hemelwater. Na de opmaak van dit algemene document zal verder gegaan worden met het opstellen van deel-PTV's in aangepaste werkgroepen per systeem. Dit zal gebeuren voor de kunststof infiltratiekratten, kunststof infiltratiekolommen, infiltratiebuizen (kunststof of beton) maar ook voor betonnen infiltratiekelders en -velden, -putten en -bakken alsook infiltratiekolken (beton of kunststof).

Op vraag van Aquafin werd een studie aangevraagd naar de invloed van waterbuffering in de (onder)fundering inzake draagvermogen van een rijweg. De studie werd uitgevoerd door AB-roads en toegelicht door Anne Beeldens tijdens de werkgroepvergadering in september. Uit de eerste voorlopige bevindingen van de rekenstudie blijkt dat door infiltratie en buffering van water in de onderfundering, het draagvermogen van de rijweg, bij verzadigde toestand - afhankelijk van de soort fundering - met de helft of meer verminderd (vermindering met 1 of 2 bouwklassen).

Ad hoc werden er nog enkele werkgroepen opgestart rond:

- Houten funderingspalen: Draagvermogen van houten palen als fundering van buizen in niet-draagkrachtige gronden.
- Vlottende dekplaat: Wetenschappelijke onderbouwing nodig a.d.h.v. proefsites en dynamische belasting voor bepaling differentiële zetting. Proefproject (5 toegangspoten) met de financiële steun van VLARIO op rioleringsproject van Farys in gewestweg in Ooike uitgevoerd.
- Voegverbindingen: langeduurgedrag van voegconcept bij leidingsystemen in toepassing riolering.

In 2017 werden volgende bestekteksten behandeld:

- Bestektekst drainagebuizen
- Kunststofinfiltratiekratten
- Vervalputten
- Verholen goten
- Zwavelbeton (aanvullingen)
- Self-level putdeksels
- Epolith

Er wordt tijdens de vergaderingen ook teruggekoppeld vanuit ander overleg zoals de sectorale commissie BCCA, adviesraad synthetic layers COPRO, adviesraad gresproducten, sectorale commissie zwavelbeton Copro, sectorale commissie Infra + Werkgroep 1.2 – Probeton.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep 5

Continue screening van Standaardbestek 250 voor wat betreft hoofdstuk 3, 7 en 9.

Hydraulische studie van verval toezichtputten op DWA-leidingen: Voor de hydraulische capaciteit van vervalschouwen moet een studie worden opgemaakt en experimenteel onderzocht in labo.

Studie speciale funderingstechnieken. Voor alle speciale funderingstechnieken moeten nog bestekteksten worden opgemaakt: Groutinjectie, soilmix, zandpalen, grindpalen jet grouting, ...

Herbekijken sterposten SB250 en VLARIO-bestek

Werkgroep 6

Opmaak richtlijnen voor bovengrondse infiltratievoorzieningen (RBI) en 2-jaarlijkse herziening ROI.

Onderzoek hechting van corrosiebeschermingen op beton.

Organisatie werftoezicht bij infiltratieprojecten via ad hoc werkgroep.

Aanvaarding dynamische plaatproef voor SB250 nagaan.

Vervolg onderzoek naar differentiële zettingen tussen riooldeksel en wegdek.

Vervolg testen van draagvermogen van houten palen als fundering van buizen in niet-draagkrachtige gronden.

Onderzoek langetermijn kwaliteitsborging aanleg riolering (fundering, voegconcept,...)

WERKGROEP 7

Voorzitter: Danny Verhulst

OMSCHRIJVING WERKGROEP

Werkgroep 7 bestaat uit 3 deelwerkgroepen: visuele inspectie, rioolrenovatie en assetmanagement.

De deelgroep Asset management heeft als doelstelling de opmaak van een Code van Goede Praktijk over hoe een gemeente en rioolbeheerder met zijn bestaand rioleringsstelsel dient om te gaan. Met dit informatiedocument wil VLARIO een structuur aanreiken voor de rioolbeheerder van het begrip 'assetmanagement' en hetgeen hieronder thuishoort.

De deelgroep visuele inspectie heeft zich de voorbije jaren toegelegd op de implementatie van de nieuwe Europese norm EN 13508-2: "Toestand van buitenriolering, coderingssysteem bij visuele inspectie".

De deelgroep Visuele inspectie van Riolering buigt zich over de opmaak en bespreking van een bestektekst voor het uitvoeren van een visuele inspectie en de opmaak van een Code van Goede Praktijk voor het uitvoeren van een inspectie. De vereisten voor een goede inspectie zijn intussen voldoende beschreven, doch blijkt het op terrein niet altijd mogelijk hieraan te voldoen. De opbouw van de riolering, verkeerssituatie, obstakels en vervuiling etc. beletten dat de inspectie goed kan uitgevoerd worden. Daarnaast weegt de ervaring van beginnende inspecteurs (bv. het herkennen van schadebeelden en hersteltechnieken) en economische druk op de kwaliteit van het inspectie resultaat. Bijkomend stellen we vast dat de rioolbeheerder zich niet altijd de juiste vragen stelt bij de beoordeling van rioolschades. Het maatregelen programma dat dan wordt opgemaakt is bijgevolg niet steeds het meest optimale. VLARIO werkte hiervoor 2 opleidingen uit voor visuele inspectie: 1) aanreiken van handvaten bij beoordeling van rioolbeheerder voor opdrachtgevers 2) en de cursussen rond inspectievereisten voor inspecteurs.

De deelgroep rioolrenovatie beoogt het beschrijven, verbeteren en de kwaliteitsborging van de rioolrenovatie door het continu evalueren van bestaande en nieuwe technieken.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 12 vergaderingen van Werkgroep 7 (deelgroep rioolrenovatie (RR), deelgroep visuele inspectie (VI), deelgroep asset management (AM)) en de nieuwe deelgroep rioolreiniging plaatsgevonden:

Deelgroep asset management:

- Dinsdag 24 januari in Aartselaar
- Woensdag 22 februari in Antwerpen

Deelgroep visuele inspectie:

- Woensdag 5 april in Aartselaar
- Woensdag 23 augustus in Aartselaar

Deelgroep rioolreiniging

- Woensdag 23 augustus in Aartselaar
- Woensdag 8 november in Aartselaar

Deelgroep rioolrenovatie:

- Donderdag 26 januari in Aartselaar (ad hoc)
- Vrijdag 3 maart in Aartselaar (ad hoc)
- Vrijdag 16 juni in Aartselaar
- Woensdag 9 augustus in Aartselaar
- Woensdag 13 september in Aartselaar
- Donderdag 9 november in Aartselaar

De code van goede praktijk voor rioolreiniging werd begin 2016 gefinaliseerd en ter beschikking gesteld op het ledengedeelte. Als vervolg hierop werd in 2017 de deelgroep rioolreiniging opgericht. Hier wordt verder gewerkt aan een uniform bestek voor reinigen van riolen en kolken, opmaak richtlijnen voor rioolreiniging na brand, ontwerp en de veiligheidsaspecten.

Voor renovatietechnieken voor riolen is het eindresultaat en de kwaliteitsborging een zeer belangrijk aspect. Via deelgroep rioolrenovatie werden enkele ad hoc werkgroepen opgericht per specialisatie (techniek in Standaardbestek 250) om de nodige criteria te bepalen voor de a priori en de a posteriori keuring en wordt per cluster gewerkt aan de opmaak van een kwaliteitsborgingssysteem voor de uitvoering van rioolrenovatie. Deze gespecialiseerde afdeling die veel vakkennis en technologie bevat heeft nood aan een certificeringssysteem om de kwaliteit van het eindproduct te garanderen. Eveneens worden de opleidingsvereisten vastgelegd voor de uitvoerder van de renovatie. Aan de werkgroep studie bureaus werd ook de medewerking gevraagd om dit verder uit te rollen en kenbaar te maken.

Er stelt zich een probleem bij de reiniging van huisaansluitingen bij bestaande (oude) huisaansluitingen waar de infrastructuur niet voorzien is op reiniging. Deze problematiek werd bijkomend opgenomen bij het IKT-onderzoeksproject 'Renovatie van huisaansluitingen' waar VLARIO aan deelneemt met volgende partners: Farys, Infrac, Pidpa, Vivaqua en Rio-link.

Het onderzoeksproject rond de renovatie van toezichtspotten (i.s.m. IKT) werd qua praktische uitvoering nagenoeg afgerond. De inspecties en conclusies worden de eerste helft van 2018 gefinaliseerd.

Binnen de werkgroep rioolrenovatie werden nieuwe fiches besproken voor de rioolrenovatiecatalogus.

Het project 'Inspectiegegevens analyseren' zal intern bij VLARIO worden opgevolgd.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep 7

Organisatie nieuwe opleiding voor rioolrenovatie.

Opmaak document/overzicht frees/robottechnieken voor verwijderen van wortels.

Organisatie studienamiddag over wijzigingen EN 1610: Aanleg en testen van rioleringen en afvalwaterleidingen.

Inspectie huisaansluitingen – problematiek schetsen en document opstellen voor beheerders uitvoering inspectie.

IKT-project putrenovatie: laatste testprojecten in uitvoering + organisatie studiedag.

IKT-project huisaansluitingen.

Visuele inspectie huisaansluitingen.

Draaiboek rioolrenovatie: via opleiding.

Oorzaakanalyse slechte kwaliteit van uitgevoerde rioolinspecties.

Opmaak bestektekst voor reinigen van riolen.

Finaliseren revisie rioolrenovatiecatalogus.

WERKGROEP 8

Voorzitter: Bart Vanhout

OMSCHRIJVING WERKGROEP

Werkgroep 8 optimaliseert en verfijnt methodes waarbij gekeken wordt naar het reduceren van hinder bij uitvoering van riolerings- en infrastructuurwerken. De toepassing van sleufloze technieken resulteert in een geringere omgevingsimpact t.a.v. weggebruikers en omwonenden, minder inkomstenverlies voor naburige handelaars en transporteurs, minder milieu-, voertuig- en wegschade en daardoor vaak ook minder ongevallen omdat wegomleggingen in tijd en omvang beperkt kunnen worden.

De werkgroep wil bijdragen tot een nog beter inzicht in de toepassingsmogelijkheden van microtunneling. Microtunneling met gesloten front ontziet groeninfrastructuur, bestaande leidingen, kabels en heeft geen impact op de grondwaterstand. De techniek leidt tot comfortabeler en veiliger werken voor de aannemer, geringere zettingen en minder grondverzet met de eraan verbonden milieuproblematiek van afvoer van gronden. Tenslotte biedt de geïnstalleerde leiding, daar ze berekend is op het opvangen van hoge doorperskrachten en met hoge precisie geplaatst kan worden, garanties voor een langere levensduur.

De werkgroep wil er ook voor zorgen dat er een kwaliteitslabel (certificatielabel) ingevoerd zal worden om tot een betere uitvoerings- en eindkwaliteit bij de uitvoering van ondergrondse doorpersingen te komen.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 3 vergaderingen van Werkgroep 8 plaatsgevonden en 3 ad hoc vergaderingen in beperkte groep voor de verdere uitwerking van de boortechnieken en richtlijnen Infrabel:

- Vrijdag 31 maart in Aartselaar
- Woensdag 28 juni in Aartselaar
- Woensdag 27 september in Aartselaar
- Vrijdag 17 februari in Aartselaar (ad hoc)
- Vrijdag 31 maart in Aartselaar (ad hoc)
- Woensdag 13 december in Aartselaar (ad hoc richtlijnen Infrabel)

Mede in haar 'strijd' tegen zogenaamde Leonische bepalingen in bestekken met doorpersingen, alsook het voorkomen van ongeoorloofde praktijken bij het doorpersen, werkt de werkgroep momenteel verder aan de invoering van een kwaliteitslabel voor doorpersingen en aanverwante horizontale boortechnieken (HDD en boren van huisaansluitingen) alsook technieken voor mechanische leidingvervanging (pipe bursting en pipe eating). Deze werden 26 oktober voorgesteld op Aquarama en zijn beschikbaar via het ledengedeelte. De technieken A, C, D, E en F werden reeds aan Copro overgemaakt voor de verdere uitwerking van de kwaliteitsborging. Techniek B en G zijn nog in opmaak. Hiervoor zal ook nog een opleiding uitgewerkt worden.

Het document 'Voorafgaandelijke tracéverbetering bij doorpersingen' kreeg een update. Er werd een aanvulling toegevoegd bij het item 'Discontinu injectielichaam = compromis keuze', nl. de aanbeveling voor het aanbrengen van slechts een gedeeltelijke tracéverbetering nabij pers- en ontvangstput, dit indien het niet mogelijk is om het over het ganse boortracé te doen (o.w.v. het niet bereikbaar zijn van die zone).

De werkgroep bereidt een bestektekst voor pipe bursting voor om voor te leggen aan Werkgroep 5.

Infrabel werd door werkgroep 8 uitgenodigd om de revisie te bespreken van de technische voorwaarden voor de aanleg van nutsleidingen op het spoorwegdomein. Er wordt gestreefd naar een gelijklopende benadering bij het opnemen van eisen in bestekken met doorpersingen en horizontale boringen. Eind december werden de opmerkingen overgemaakt aan Infrabel om begin 2018 verder te bespreken.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep 8

Finaliseren: Boren vanuit kleine diameter schachten voor huisaansluitingen en kleine verbindingleidingen.

Afstemming randvoorwaarden doorperstechnieken met Infrabel.

Bestekteksten voor Pipe Bursting verder uitwerken.

Updaten matrix boortechnieken.

Kwaliteitslabel voor aannemers/boorders: Kwaliteitssysteem voor boorders als aanvulling op het bestaande erkenningssysteem in het kader van een permanente kwaliteitsborging: Techniek B en G.

Aanleggen van infiltratie en/of buffersystemen middels sleufloze technieken.

Nabehandeling van restboorslib (slibindikking).

Basisopleiding doorperstechnieken voor toezichthouders en studiebureaus: module toevoegen aan ontwerp rioleringen.

Opleiding doorperstechnieken voor experts + berekening.

Bouwputten bij doorpersingen: aandachtspunten – code van goede praktijk.

WERKGROEP RIOOLBEHEERDERS

Voorzitter: William Martens

OMSCHRIJVING WERKGROEP

De werkgroep rioolbeheerders is de penhouder van het VLARIO-bestek en de aanvullingen. Enkele onderwerpen die hier aan bod komen zijn problematieken rond voegverbindingen, certificeringen, normeringen, bestekken, gietijzer, levensduur riolering en de keuring.

De werkgroep organiseert daarbij de nodige inforondes i.v.m. wijzigingen van het VLARIO-bestek en nieuwe inzichten in de rioleringssector.

De werkgroep rioolbeheerders fungeert als ankerpunt voor alle actoren in de sector voor mogelijke klachten en specifieke situaties. Vanuit deze werkgroep worden bepaalde onderwerpen verder geventileerd naar de specifieke werkgroepen voor verdere behandeling.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 7 vergaderingen van de Werkgroep rioolbeheerders plaatsgevonden:

- Vrijdag 20 januari in Aartselaar
- Vrijdag 3 maart in Aartselaar
- Vrijdag 21 april in Aartselaar
- Vrijdag 30 juni in Aartselaar
- Donderdag 24 augustus in Aartselaar
- Donderdag 14 september in Aartselaar
- Woensdag 15 november in Aartselaar

De werkgroep rioolbeheerders volgt continu de actualisatie van het VLARIO-bestek op.

Nieuwe (technologische) ontwikkelingen in de rioleringssector worden actief opgevolgd door de werkgroep. Terugkoppeling naar de technische werkgroepen vanuit de werkgroep Rioolbeheerders is voorzien zodat alle leden duidelijk weten welke de meest recente stand van zaken is.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep Rioolbeheerders

Terugkoppeling met de technische werkgroepen.

Aanleveren van VLARIO-bestek voor Standaardbestek 250. Input leveren en besprekingen van bestektesten voor Standaardbestek 250 hoofdstuk 7, 9 en 14.

Onderzoek naar toegestane coatings linings voor betonbescherming.

Onderzoek naar berging en buffering in de rijweg.

Databank voor uitvoeringscertificatie oprichten met archief voor resultaten.

Mogelijkheid tot uniformisering huisaansluitfiche.

WERKGROEP GEMEENTEN

Voorzitter: Peter Martens

OMSCHRIJVING WERKGROEP

Het is de taak van de werkgroep om te peilen naar de noden bij de gemeentebesturen en de doelstelling om de betrokkenheid van de gemeentebesturen bij het rioleringsgebeuren te vergroten.

De werkgroep gaat in eerste instantie na wat er bij de lokale besturen leeft op het vlak van riolering en bepaalt op basis van deze informatie wat er dient te gebeuren om het rioleringsgebeuren meer aandacht te geven bij de lokale besturen.

In 2017 werden volgende bestekteksten behandeld:

- Het aanleveren van praktische tools om het dagdagelijkse werk te faciliteren.
- Het opzetten van een forum of vraagbaak waarmee informatie kan uitgewisseld worden tussen gemeenten onderling.
- Het inzetten op meer intergemeentelijke samenwerking wat automatisch voor een grotere efficiëntie zal zorgen.
- Het verhogen van de betrokkenheid en het engagement op het vlak van riolering bij de diverse lokale besturen en hun mandatarissen.
- Vanuit deze werkgroep vragen/output genereren voor de andere werkgroepen binnen VLARIO.
- De werkgroep wil een tussenschakel zijn tussen de basis, zijnde de lokale besturen, en de verschillende overheidsinstanties. Op die manier willen we gestructureerd informatie overmaken over wat er leeft aan de basis, maar ook belangrijke informatie en aandachtspunten top-down overbrengen.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 5 vergaderingen van de Werkgroep gemeenten plaatsgevonden:

- [Vrijdag 27 januari in Oosterzele](#)
- [Vrijdag 24 maart in Wommelgem](#)
- [Vrijdag 7 juli in Zemst](#)
- [Vrijdag 15 september in Gent](#)
- [Vrijdag 25 november in Putte](#)

De werkgroep gemeenten ziet de opportuniteit met de invoering van de digitale omgevingsvergunning om de gegevens van de bouwvergunning m.b.t. riolering en de GSV Hemelwater door te geven aan het VLARIO KPR-systeem om betere opvolging en handhaving mogelijk te maken. De keurder kan dan ter plaatse aftoetsen of hetgeen vereist is ook aanwezig is tijdens de keuring. Verder overleg met Ruimte Vlaanderen volgt in 2018.

Om het KPR-systeem voor gemeenten/rioolbeheerders verder op te volgen en uit te breiden werd de werkgroep KPR opgericht met enkele gebruikers. Hieruit vloeiden extra mogelijkheden en opzoekfunctionaliteiten naar de wensen van de gebruiker die in 2018 ontwikkeld zullen worden. Enkele wijzigingen zijn de uitbreiding van de inhoudelijke zoekopdrachten van keuringen, het makkelijk inladen van afkoppelingsprojecten die gekeurd dienen te worden en een opvolgingssysteem voor handhaving.

De werkgroep gemeenten denkt mee met wat er leeft. Van hieruit worden ook acties toegekend aan andere werkgroepen voor de uitwerking. Bv. de opmaak bestek hemelwaterplan wat begin 2017 ter beschikking gesteld werd. Thema's die aan bod komen in de werkgroep studie bureaus zoals projectmanagement en conjunctuurcompensatie worden mee behartigd door de werkgroep gemeenten.

Het programma van de provinciale contactdagen wordt mee bepaald door de werkgroep gemeenten naargelang de actualiteit en nood aan informatie.

Het VLARIO Memorandum voor de verkiezingen van 2018 werd mee opgemaakt en bekrachtigd door de werkgroep gemeenten en zij verlenen hiervoor hun steun voor actieve verspreiding en communicatie.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep Gemeenten
Stimuleren en faciliteren van de werking van lokale initiatieven.
Bij de lokale besturen zit heel veel, soms heel specifieke informatie verspreid die voor iedereen heel nuttig kan zijn. Hoe kan deze informatie voor alle leden (lokale besturen) ontsloten worden?
Aanreiken van tools aan gemeenten om de efficiëntie en kwaliteit te verhogen.
Sensibiliseren van lokale mandatarissen.
Aanspreekpunt zijn waar de collega's van lokale besturen altijd terecht kunnen met hun vragen en problemen.
Norm databeheer opmaken voor afkoppelingen en rioolaansluitingen.
Brede campagne hergebruik hemelwater en afkoppelingen promoten.
Invoeren verplicht correct rioleringsplan bij vergunningsplan (volgens vereisten GSV Hemelwater).
Streven naar betere en efficiënte handhaving op toepassing GSV hemelwater.
Typebestek voor de aanstelling van labo's.
Praktische implementatie nieuwe code goede praktijk onderhoud.
Pleiten voor betere controle op goede uitvoering.
Onderzoek naar technieken om illegale lozingen op te sporen van uit de hoofdriolering of op privaat domein.
Workshop organiseren rond handhaving.
Communicatie en bewustmaking van de bevolking (burgers en politiek).

WERKGROEP STUDIEBUREAUS

Voorzitter: Carl Verelst

OMSCHRIJVING WERKGROEP

Deze werkgroep is een initiatief en samenwerking van VLARIO, ORI en OVIO. De werkgroep wil ook inspelen op de noden van de opdrachtgevers om kwalitatief goede bestekken te krijgen.

De werkgroep studiebureaus werkt actief mee en formuleert voorstellen om de kwaliteit van de ontwerpen te verbeteren en denkt mee om meer te kunnen doen met minder. Een efficiënt ontwerp is hiervoor cruciaal.

De ontwerpers zijn een noodzakelijke partner en daarom nam VLARIO het initiatief om deze werkgroep op te richten om een en ander op elkaar af te stemmen.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 4 vergaderingen van de Werkgroep studiebureaus plaatsgevonden:

- Vrijdag 3 februari in Berchem
- Vrijdag 5 mei in Berchem
- Vrijdag 20 juni in Berchem
- Vrijdag 27 oktober in Berchem

Begin 2017 werd het bestek hemelwater ter beschikking gesteld voor gemeenten.

De werkgroep stelde een modelbestek ter beschikking voor de opmaak van de inventarisatie van riolering. Dit naar aanleiding van de vaststelling dat er voor 80 gemeenten nog geen inventaris bestaat. Van die 80 gemeenten bestaat er, voor de meeste, wel een inventaris op knooppniveau, maar zij beschikken zelf niet over deze gegevens. Dit actiepunt werd ook opgenomen in het VLARIO Memorandum voor de verkiezingen 2018.

De huidige manier van verlonen, waarbij ontwerpers een vergoeding ontvangen die gelijk is aan een percentage van de eindafrekening der werken, is niet altijd een stimulans om kwalitatief werk af te leveren. Bijkomend worden meer en meer risico's bij de ontwerper gelegd. Vanuit de ORI en OVIO is er een voorstel van alternatieve manier voor berekening van de erelonen opgemaakt en het is de bedoeling om dit in een breed overleg met alle actoren te bespreken.

Overleg met een aantal opdrachtgevers en ontwerpers leert ons dat heel wat dossiers nagenoeg aanbestedingsklaar zijn, maar dat een aantal factoren er toch voor zorgen dat deze opdrachten niet in uitvoering kunnen gaan. Als overlegplatform en kenniscentrum ondersteunt VLARIO alle Vlaamse actoren in hun streven naar kwaliteit en in de toepassing van de krachtlijnen voor een geïntegreerd rioleringsbeleid. In deze context wil VLARIO de bezorgdheid van zijn stakeholders uiten inzake het op de markt brengen van diverse riolerings- en wegenisopdrachten. In samenspraak met de sector werd vastgelegd welke infrastructuur-informatie kan worden uitgewisseld met de VMM. De herzieningsformule staat op de website van ORI.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep Studiebureaus

Type overeenkomst studieopdrachten, rekening houdend met nieuwe wetgeving.

Projectmanagement: opmaak van functiebepaling en verantwoordelijkheden.

Opmaak duidelijke taakomschrijving van een studiebureau.

Opmaak voorstel alternatieve verloning.

Typebestek voor de aanstelling van ontwerpers, rekening houdend met nieuwe wetgeving.

WERKGROEP PROJECTMANAGEMENT (NIEUW)

Vanuit de adviesraad van VLARIO werd de vraag gesteld om een voorstel te formuleren hoe het projectmanagement van de riolerings- en, meer algemeen, de infrastructuurprojecten kan verbeterd worden. In de sector van de wegenis- en rioleringswerken zijn door de aard van de werken steeds meer partijen, stakeholders en procedures betrokken. Dit brengt een reëel risico voor een lange doorlooptijd en vertragingen met zich mee. Een duidelijke gezamenlijke identificatie van alle partijen, risico's en procedures aan het begin van een project, een strakke gezamenlijke planning en een permanente afstemming tussen alle partijen zijn dan ook meer dan ooit cruciaal. Hiervoor heeft VLARIO de werkgroep Projectmanagement opgericht.

BELEIDSMATIG OVERLEGPLATFORM RIOOLBEHEERDERS

OMSCHRIJVING WERKGROEP

De burger in Vlaanderen vindt het volkomen vanzelfsprekend dat afvalwater wordt afgevoerd zonder problemen en hetzelfde geldt voor regenwater. De overheersende houding van mensen ten opzichte van rioolbeheer is: zorg dat het blijft functioneren en val mij er niet mee lastig. Kortom, een grote mate van vertrouwen. De basisopgave voor het werkveld is om dit vertrouwen niet te beschamen. Verder moeten we kennis ontwikkelen om beter keuzes te kunnen maken.

VLARIO is voor dit alles al jaren het overlegplatform bij uitstek waar alle 'stakeholders' van de rioleringssector elkaar ontmoeten, overleggen en samenwerken om de sector te ondersteunen met het oog op het bereiken van de doelstelling: schone waterlopen, goed en voldoende grondwater in Vlaanderen. Maar omdat de financiële middelen ontoereikend zijn om dit doel te bereiken met 'business as usual', moeten we 'meer doen met minder'.

Maar we stellen vast dat het Vlaamse rioleringslandschap heel sterk versnipperd is wat soms leidt tot een gebrek aan uniforme visie, alsook een gebrek aan efficiëntie. VLARIO wil hier iets aan doen. Om meer efficiëntie te bekomen, moeten we zoeken naar een uniforme belangenbehartiging. Meer transparantie, een verhoogde efficiëntie en meer éénvormigheid in de benadering van de materie, de gehanteerde werkwijze en natuurlijk ook een effectievere uitvoering van het rioleringsbeleid, zijn de zaken die tot meer doeltreffendheid moeten kunnen leiden.

De vraag is of alle rioolbeheerders elkaar weten te vinden in een nauwere samenwerking. We merken dat nu overal initiatieven worden ontplooid. Op vraag van de Raad van Bestuur van VLARIO werd het initiatief genomen om een ruim overlegplatform aan te bieden voor alle (inter)gemeentelijke rioolbeheerders.

REALISATIES WERKJAAR 2017

In 2017 hebben 3 vergaderingen plaatsgevonden:

- Woensdag 15 februari in Brussel
- Dinsdag 2 mei in Brussel
- Vrijdag 10 november in Aartselaar

Volgende thema's werden behandeld en toegelicht op het overlegplatform: het voorstel van alternatieve manier voor berekening van de erelonen, de conjunctuurcompensatie, de studie over de besteding van de saneringsbijdrage, alternatieve verloning studie bureaus, de omgevingsvergunning en het voorstel van grondige wijziging voor het subsidiebesluit.

ACTIEPLAN 2018

Beleidsmatig overlegplatform Rioolbeheerders

Meer transparantie, een verhoogde efficiëntie en meer éénvormigheid in de benadering van de materie, de gehanteerde werkwijze en natuurlijk ook een effectievere uitvoering van het rioleringsbeleid.

WERKGROEP VEILIGHEID (NIEUW)

Tijdens de provinciale contactdagen werd een toelichting gegeven over veiligheid. Dit proefde duidelijk naar meer en daarom richt VLARIO de werkgroep veiligheid op. Hoofddoel is veiligheid op sectorniveau bespreekbaar te maken en te streven naar eenduidige veiligheidsafspraken voor de operatoren. Op termijn wil deze werkgroep uitgroeien tot een kennisdatabank waarin goede praktijken en veiligheidsinformatie met elkaar gedeeld worden.

Denk aan verplichtingen vanuit de Welzijnswetgeving voor opdrachtgevers en hun aannemers/contractoren. Of het uitdiepen van zeer gerichte thema's zoals: werken in besloten ruimten, biologische agentia, werfinrichting en wegenis, Wat zijn de juridische consequenties van het stil leggen van een werf en welke is de aansprakelijkheid van het bestuur?

Om deze en andere vragen te beantwoorden zal er in 2018 een opleiding georganiseerd worden. Doelmatige communicatie borgt dan weer de breed gedragen betrokkenheid van alle actoren.

Om met kennis van zaken en gezag te spreken is de werkgroep samengesteld uit een representatieve en brede afvaardiging: Aquafin, Constructiv, opdrachtgevende besturen, preventieadviseurs en veiligheidsscoördinatoren.

ACTIEPLAN 2018

Werkgroep Veiligheid
Welke zijn de verantwoordelijkheden van de opdrachtgever en wat als ik deze niet volbreng?
Uniformiseren van de richtlijnen van diverse operatoren.
Opmaak communicatieplan.
Organisatie van opleidingen.
Juridisch – duidelijk aflijnen: welzijnswetgeving, veiligheid werknemers.
Kwaliteitseisen voor aannemers.

4 OPLEIDINGEN

INLEIDING

VLARIO organiseert als kenniscentrum een hele waaier aan opleidingen met betrekking tot riolering. Het aanbod vindt u steeds terug op onze website bij activiteiten.

VLARIO is een erkend dienstverlener met erkenningsnummer DV. O106134. Dit betekent dat men de opleidingen kan volgen met een korting tot 40%. Bovendien genieten leden ook een korting voor al onze opleidingen.

Al de opleidingen en studiedagen die VLARIO organiseert zijn erkend door:

- Federale raad van landmeter-experten
- Fonds voor Vakopleiding

OVERZICHT OPLEIDINGEN 2017

Ook dit jaar organiseerden we verschillende opleidingen en studiedagen. Wij ontvingen in totaal 1.524 inschrijvingen voor onze opleidingen/events van 1.066 personen. Hieronder vindt u een overzicht van onze opleidingen.

ONTWERP VAN RIOLERINGEN

De inzichten hoe een goed ontwerp van rioleringen eruitziet, zijn de laatste decennia sterk geëvolueerd. Dit heeft niet alleen te maken met het leren van fouten uit het verleden, maar ook met de uitbreiding van het vakgebied, nieuwe hard- en software opportuniteiten, efficiëntere en goedkopere zuiveringsmogelijkheden, nieuwe regelgeving en de omschakeling naar (deels) gescheiden stelsels. Ontwerp van rioleringen is een 12-daagse opleiding waarbij elke les een andere module aan bod komt. In 2017 werd de module SIRIO toegevoegd aan de opleiding.

Het is in deze opleiding ook mogelijk om in te schrijven per module. Aantal deelnemers 2017: 22 personen.

OPLEIDING SIRIO

Sirio is een nieuwe software om ontwerpen met hemelwater snel te evalueren en te verbeteren. De software werd ontwikkeld in nauw overleg met verschillende leden van VLARIO en CIW. Hierdoor is Sirio afgestemd op de praktijk, en is het bruikbaar voor tal van toepassingen rond hemelwater.

De opleiding vond 5 keer plaats en werd mee opgenomen in de opleiding ontwerp van rioleringen als aparte module. In totaal volgden 75 personen de opleiding.

AFKOPPELINGSADVISEUR

Hierbij vertrekken we vanuit een zekere basiskennis over riolering van waaruit we focussen naar de meer praktijkgerichte kennis. Dit is een tweedaagse opleiding, gekoppeld aan een examen.

Deze opleiding vond plaats in het najaar: 21 en 28 november in Oosterzele. Er waren 22 deelnemers.

AFKOPPELINGSADVISEUR GROTE PROJECTEN

Op vraag van verschillende afkoppelingsadviseurs werd dit jaar een vervolgopleiding georganiseerd voor de afkoppelingsadviseur waarbij meer de focus werd gelegd voor grotere projecten zoals scholen, bedrijven, KMO, industrie,... . De laatste keer dat deze opleiding georganiseerd werd was in 2014.

Deze opleiding werd ook gekoppeld aan een examen. Er waren 44 deelnemers. 35 van hen behaalden hun certificaat als afkoppelingsadviseur grote projecten.

KEURDER PRIVÉ-RIOLERING

De keurder staat in voor de keuring van de privé-riolering van de klant. De keurder moet aan de hand van een aantal inspecties kunnen vaststellen of de installatie van de klant voldoet aan de vereisten geldend in het gebied waar men de keuring uitvoert.

Dit is een driedaagse opleiding gekoppeld aan een theoretisch examen en een praktijkexamen. Gecertificeerde keurders vindt u terug op de website in de lijst keurders.

In 2017 heeft de opleiding keurder privéwaterafvoer tweemaal plaatsgevonden

Opleiding voorjaar:

- Opleiding: 20 en 22 maart in Zwijnaarde
- Praktijkexamen: 27 maart in Zwalm en 28 maart in Zutendaal

Opleiding najaar:

- Opleiding: 5 en 7 september in Antwerpen
- Praktijkexamen: 12 september in Sint-Laureins en 13 september in Tessenderlo

Er waren 60 deelnemers. 57 keurders behaalden hun certificaat als keurder.

VISUELE INSPECTIE VOOR BEHEERDERS

Dit is een tweedaagse opleiding waaraan een examen gekoppeld is. Om te slagen dient men 60% te behalen. Deelnemers die slaagden voor het examen zijn opgenomen op een lijst van 'certificaathouders Visuele inspectie van rioleringen volgens NBN EN 13508-2 en SB 250 versie 3.1 voor beheerders'. Zoals de Europese Normen voor Visuele Inspectie van buitenriolering NBN EN 13508-2 het voorzien dient ook de partij die het inspectierapport beoordeelt een grondige kennis ter zake te hebben.

Deze opleiding werd niet georganiseerd in 2017.

OPMAAK VAN BESTEKKEN

Deze opleiding is bedoeld voor beginnende ingenieurs van openbare besturen, intercommunales, studie bureaus, ... die regelmatig bestekken moeten maken. Dit is een 10-daagse opleiding.

De opleiding vond plaats in januari-februari-maart 2017. Er waren 24 deelnemers.

OPLEIDING WERFTOEZICHT RIOLERINGSWERKEN

De samenstelling en inhoud van het programma is naar de onmiddellijk praktische toepassing en gebruik voor de werftoezichter op de werf gericht. Dit is een zesdaagse opleiding.

Deze opleiding vond plaats op 4, 11 en 18 mei, 1, 8 en 15 juni in Brussel. Er waren 25 deelnemers.

BIJSCHOLING WERFTOEZICHT

In maart 2017 werd ook een opfriscursus werftoezichter georganiseerd. De vorige opfriscursus dateerde van 2012. Er werden 3 sessies georganiseerd.

- Dinsdag 21 maart: Zwijnaarde (Huis van de bouw)
- Donderdag 23 maart: Hasselt (Infracx)
- Donderdag 30 maart: Torhout (Infracx)

Er namen 118 werftoezichters deel aan deze opleiding.

OPLEIDING OP MAAT

VLARIO voorziet ook op maat gemaakte opleidingen voor technische scholen. Indien u hierover meer informatie wenst, kan u altijd contact nemen met het VLARIO-secretariaat.

In 2017 werden 7 toelichtingen gegeven aan middelbare scholen TSO/BSO/BuSo over rioleringen op vraag van Constructiv.

5 STUDIEDAGEN EN EXTERNE ACTIVITEITEN

VLARIO-DAG

De VLARIO-dag is het trefpunt van de rioleringssector in Vlaanderen. We mochten dit jaar opnieuw een record aantal deelnemers verwelkomen.

Op dinsdag 14 maart heeft de editie van 2017 plaatsgevonden. Het centrale thema was “Wanneer de riolen breken ...”. Meer info zie www.vlario.be/vlariodag. Er waren ca. 750 actoren uit de sector aanwezig (lokale besturen, provincies, aannemers, rioolbeheerders, ontwerpers, ...).

STUDIEDAGEN

VLARIO organiseerde ook in 2017 enkele studiedagen voor de sector.

- 18 mei: Meet&Greet: Debat mandatarissen, Genk
- Provinciale contactdagen:
 - Donderdag 28 september: Vlaams Brabant
 - Dinsdag 3 oktober: Antwerpen
 - Donderdag 5 oktober: Oost-Vlaanderen
 - Dinsdag 10 oktober: Limburg
 - Dinsdag 24 oktober: West-Vlaanderen
- 26 oktober: studienamiddag Aquarama
- 30 november: Studienamiddag beleid en overleg i.s.m. Vlaams parlement

Alle informatie over onze komende studiedagen vindt u steeds op onze website bij activiteiten. De presentaties zijn steeds terug te vinden op het ledengedeelte.

EXTERNE ACTIVITEITEN

VLARIO zet zich ook in voor andere organisaties en haar leden om een toelichting te geven. Dit jaar was VLARIO aanwezig op:

- 6 februari: CIW WG Waterzuivering hemelwaterplan: doelstellingen VLARIO
- 10 maart: milieukeek Oosterzele: Wat met vuil en proper water?
- Mei-juni: Opleiding privéwaterafvoer voor architecten - NAV/Vitruvius 3 sessies:
 - Module DWA: Aandachtspunten bij de opmaak van het rioleringsplan
 - Module RWA: Praktijkvoorbeeld RWA-DWA en randvoorzieningen
- 15 en 16 mei: Maasbekken in Malle en Hasselt: doel en belang hemelwaterplan
- 9 juni: Commissie leefmilieu: Waterzuiveringsbeleid Vlaanderen
- 29 juni: Atrium: VLARIO keuringen en inventarisatie
- 21 september: Overleg Leiedal Wingene en Gistel: particuliere versus collectieve IBA
- 7 december: Cedubo beheer van wegen (beurs)
- 14 december: Tedewest (beurs)

6 VERTEGENWOORDIGING VAN VLARIO IN EXTERNE ORGANISATIES

STANDAARDBESTEK 250

Het Standaardbestek 250 voor de wegenbouw bevat standardeisen voor het opstellen van bestekken voor werken in verband met wegenbouw, rioleringen en groenaanleg.

Dit bestek is van toepassing op openbare besturen (het Agentschap Wegen en Verkeer, steden, gemeenten, ...), studiebureaus en aannemers. VLARIO is secretaris van het Hoofdstuk 7 en 9 van het Standaardbestek 250.

OVERLEGPLATFORM FINANCIERING WATERBELEID

De Kaderrichtlijn Water legt Vlaanderen op om een goede toestand te behalen voor alle waterlichamen tegen 2027. Omwille van allerhande redenen (budgettair, haalbaarheid, natuurlijke en socio-economische omstandigheden) kan het voor Vlaanderen een moeilijke uitdaging zijn om voor alle waterlichamen tijdig deze doelstelling te realiseren. De bottom-line is dat het behalen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water een verhoging van de financieringsinspanningen en het financieringsritme lijkt te vereisen, terwijl dit in de huidige omstandigheden niet voor de hand ligt.

Het overlegplatform dient de mogelijkheden te onderzoeken en het draagvlak te creëren om de vastgestelde (financierings) problemen weg te werken zodat de goede toestand in zo veel mogelijk waterlichamen kan worden bereikt. De missie van het overleg bestaat er dan ook in om een bijdrage te leveren aan het dichteren van de doelafstand voor de KRLW en tot aanbevelingen te komen over hoe de doelstellingen van het waterbeleid op lange termijn op een financieel haalbare manier gerealiseerd kunnen worden.

De visie is dat dit overleg kan resulteren in een aanbevelingsdocument dat ten laatste op het einde van deze legislatuur als voorstel beschikbaar is voor de nieuwe Vlaamse regering. Met een dergelijk aanbevelingsdocument wordt het mogelijk om:

- Een bijsturing van het maatregelenprogramma bij de SGBP 2016-2021 voor te bereiden. Deze bijsturing van het maatregelenprogramma moet er op gericht zijn om de goede toestand in de speerpuntgebieden te realiseren tegen 2021 en een verdere kwaliteitsverbetering in de aandachtsgebieden te realiseren;
- Voorstellen te formuleren m.b.t. het optimaliseren van bestaande instrumenten;
- Concrete aanbevelingen te formuleren voor de financiering van acties in uitvoering van de KRLW in deze en volgende planperiodes.

Dit overlegplatform werd eind 2016 opgericht en VLARIO is een van de vertegenwoordigers vanuit de watersector.

KWALITEITSBORGING VIA UITVOERINGSCERTIFICATIE

Doelstelling is de kwaliteit van de uitvoering beter te waarborgen en de vakkennis van de opdrachtnemer en zijn personeel te valideren. Een aantal testcases in het proces voor de aanleg van rioleringen werd opgestart.

VLARIO bezorgde via het overlegplatform en haar werkgroepen, waarbij aannemers, studie burelen en opdrachtgevers vertegenwoordigd waren de nodige input voor de technische evaluatie.

Zo werd het aspect van doorpersingen in al zijn uitvoeringsmethoden, HDD boringen en renovatie van rioleringen behandeld. Eveneens word een uitvoeringscertificatie voor plaatsing ondergrondse buffer en infiltratievoorzieningen via een technische commissie uitgetekend.

In 2018 starten de adviesraden voor het opmaken van PTV's uitvoering die dan een wettelijke basis zullen creëren voor mogelijke sectiecriteria bij aanbestedingen van de werken. Gelijktijdig wordt ook een gelijkwaardigheidscommissie in het leven geroepen die alternatieven terzake al kunnen beoordelen.

B-IWA

B-IWA is de Belgische afdeling van IWA (www.biwa.be), de International Water Association. Deze organisatie verwelkomt iedereen die geïnteresseerd is in de verschillende aspecten van het beheer, de distributie, de behandeling, het gebruik, de kwaliteit en de ecologie van water. Naast on-site netwerkingsevenementen waarbij goede praktijken van (afval) waterbehandeling en –beheer in België in de kijker gezet worden, is het koninginnenstuk de jaarlijkse B-IWA-nocturne (traditioneel half mei) waarbij op interactieve wijze de discussie tussen academici, industrie en beleidsmakers gestimuleerd wordt. Met een zeer actieve Young Water Professional delegatie binnen B-IWA, wordt er gegarandeerd dat ook onze toekomstige watermensen zich betrokken voelen bij de evenementen en discussies. VLARIO zetelt in de Raad van Bestuur van B-IWA.

BCCA

BCCA is een certificatie-instelling in de bouw voor producten en bouwsystemen, organisatiesystemen, beheersystemen, personen en processen. In de Sectorale Commissie Kunststofproducten & Systemen participeert VLARIO als technisch expert riolering.

COPRO

Copro is een onpartijdige controle-instelling voor bouw. VLARIO is als technisch expert riolering vertegenwoordigd in volgende adviesraden:

- Adviesraad synthetic layers – kunststofbekledingen
- Adviesraad infiltratie- en berging systemen
- Adviesraad zwavelbeton – putten & buizen
- Adviesraad gres

PROBETON

PROBETON is een certificatie-instelling voor prefabbetonproducten. VLARIO is als technisch expert riolering vertegenwoordigd in volgende werkgroepen:

- Sectoraal Technisch Comité nr. 1 – Producten voor infrastructuurwerken
- Ad-hoc-werkgroep WG1.2 – sterkteklassen toegangspotten – en verbindingsputten
- Werkgroep 1.2 – Werkgroep leidingelementen
- Ad-hoc-werkgroep Sectoraal Technisch Comité – Indeling producten voor infrastructuur

OCW

Het onderzoekscentrum voor de wegenbouw is een researchinstelling van openbaar nut ten dienste van de openbare en private partners (wegenbouwbedrijven en wegbeherende overheden) in de wegenbranche. VLARIO zetelt in het programmacomité en het technisch Comité 5B Riolering.

7 WAT GEBEURT ER IN DE VLAAMSE WATERSECTOR?

DE BEZORGDHEDEN VAN DE AANNEMERS: LANGE DOORLOOPTIJDEN VAN RIOLERINGSPROJECTEN AANPAKKEN

Door Jerome Vanroye (Bouwunie)

In 2017 hebben we kunnen vaststellen dat de prijzen van de aanbestedingen gestegen zijn maar nog niet hun normale peil hebben bereikt. Dit is alleszins een zeer positief gegeven voor de sector en hopelijk zet deze tendens zich in de komende jaren verder door. Deze prijsstijging was ook absoluut nodig om de ontstane braindrain een halt toe te roepen en om de tewerkstelling bij de aannemersbedrijven op peil te houden.

Toch blijven een aantal knelpunten de sector bedreigen. Zo blijft het vinden van voldoende en bekwame arbeidskrachten een permanente zorg van onze aannemers. Ook zijn de steeds nieuwe regelgevingen die uitgevaardigd worden, die niet altijd voldoende bestudeerd blijken te zijn en dan weer aangepast moeten worden, een extra administratieve last van onze bedrijven. Andere pijnpunten worden hieronder meer in detail beschreven. Samen met VLARIO werken we naar een oplossing via de ad hoc werkgroep project management.

De omgevingsvergunning

De vergunning om mobiel te mogen breken op een afzonderlijk terrein moet in de omgevingsvergunning geïntegreerd zijn. Dit wil zeggen dat de bouwheer moet zorgen voor deze integratie maar gezien die bouwheer bij aanbesteding niet kan weten of de aannemer mobiel wenst te breken zal dit probleem desgevallend voor vertraging zorgen. De aannemers zijn vragende partij om dit in Vlareem te regelen. Het niet kunnen breken op de werven zal overigens voor meer transport en meer hinder zorgen.

Hopelijk zijn de problemen met het normenboek en met het omgevingsloket van de baan en zorgt de piek van vergunningsaanvragen voor geen extra vertragingen.

Spreiding van de aanbesteding

De aannemers blijven sterk aandringen op een betere spreiding van de aanbestedingen over het jaar omdat dergelijk pieken problemen veroorzaken bij de calculatiediensten en aanleiding kunnen geven tot fouten in de aanbestedingsdocumenten en in de offertes hetgeen voor alle partijen negatief is.

Het nieuwe onteigeningsdecreet

Er bereiken ons nog steeds berichten over personeelstekorten op de afdeling Vastgoedtransacties die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de nodige onteigeningen. We hopen dat het probleem van de grondinnames geen negatieve impact heeft op de realisatiegraad van de voorziene investeringen.

De nieuwe vlarebo

De geruchten over een nieuwe Vlarebo brengen onrust in de rangen omwille van de bezorgdheid dat deze nieuwe regeling extra vertragingen en extra administratieve kosten met zich zullen mee brengen. De aannemers vragen hieromtrent duidelijkheid en vragen aandacht om bijkomende vertragingen te vermijden.

Beperking van kredieten

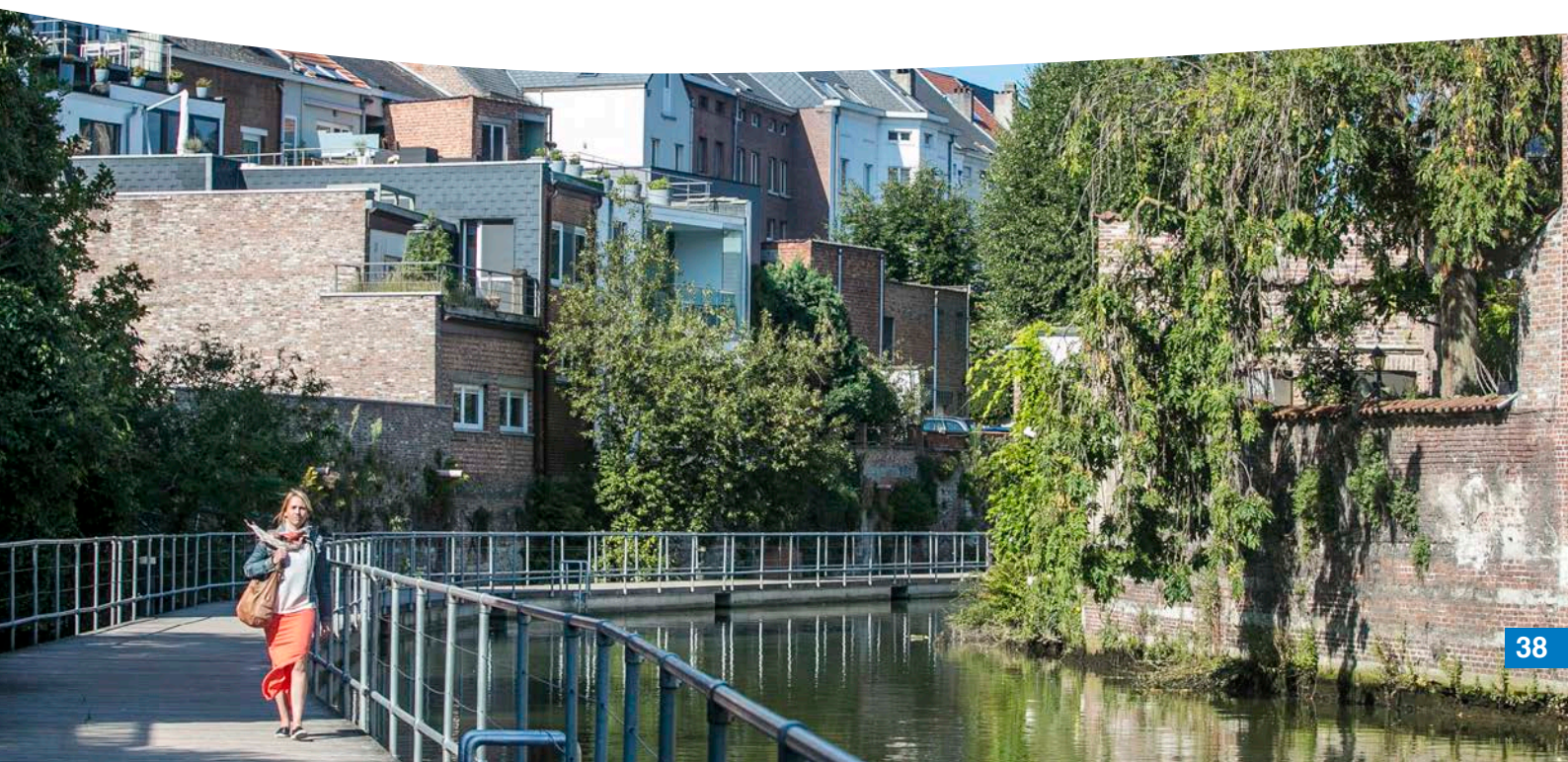
Als we moeten vaststellen dat de werkelijke uitgaven amper 60% bedragen van de beschikbare middelen dan bestaat het grote gevaar dat de beleidsmakers de nodige kredieten in de toekomst zullen beperken. Hetzelfde gevaar dreigt indien de eindafrekeningen van de subsidiedossiers niet tijdig en zelfs niet uitbetaald geraken omdat de dossiers onvolledig ingediend worden door gemeenten en rioolbeheerders. Zo blijkt dat een gebrek aan een adequaat handhavingsbeleid bij de gemeenten bij niet-uitgevoerde afkoppelingsprojecten de reden is waarom het saldo van subsidies niet kan uitbetaald worden. Daarom pleiten wij ervoor de voogdijoverheid hiervan op de hoogte te stellen en te vragen voor gepaste maatregelen.

VLARIO speelt hierin een bemiddelende rol. We moeten voorkomen dat de beschikbare middelen slechts gedeeltelijk aangewend worden.

Tracimat

Ook dit ketenzorgsysteem inzake sloopopvolging dreigt de doorlooptijd van het ontwerp van een project tot aanbesteding te vergroten.

Lange doorlooptijden zijn een doorn in het oog van de aannemers omdat die het aanbestedingsvolume negatief kunnen beïnvloeden en ook het niveau van de kredieten dreigen aan te tasten in de toekomst. Wel zijn we optimistischer geworden over die doorlooptijden omdat onder de auspiciën van VLARIO een multidisciplinaire werkgroep een procedure heeft uitgewerkt die ervoor zal zorgen dat een significante verkorting van de doorlooptijden van de projecten gegarandeerd kan worden.

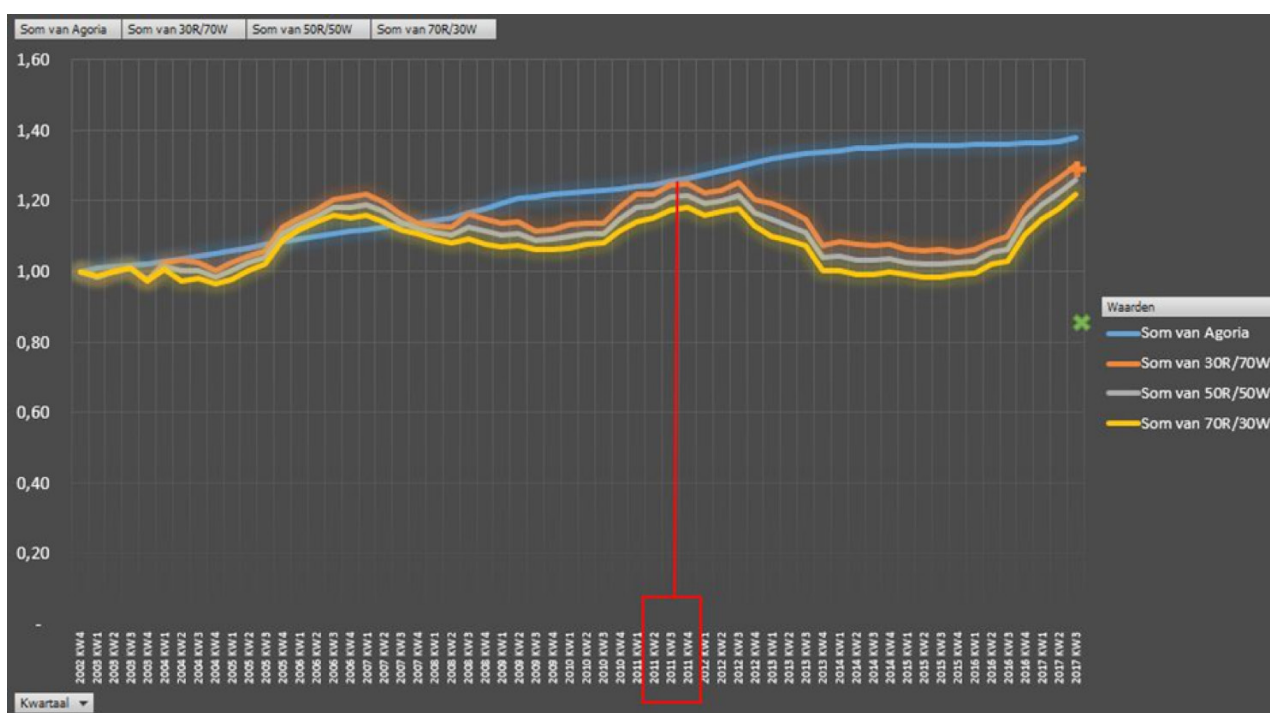
INFRASTRUCTUURWERKEN IN VLAANDEREN: ZIJN DE MAGERE JAREN VOORBIJ?

Door Rik Joutet, voorzitter ORI Vlaanderen en Filip Demey, voorzitter OVIO

Algemeen wordt aangenomen dat de magere jaren van 2012 tot 2016 voorbij zijn en dat we vanaf 2017 een kentering zien bij de infrastructuurwerken. De voorbije 5 jaren kenden we periode van laagconjunctuur, waar de prijzen van de aannemers met 20 tot 30 procent gedaald zijn ten opzichte van 2011.

Sinds 2017 zien we dat de prijzen van de aannemers stilaan stijgen naar het normale niveau.

De blauwe lijn op onderstaande curve is een normaal verloop van conjunctuur. De overige curves zijn op basis van verdeling tussen wegen en rioleringswerken.

We stellen vast op basis van de indexen riolering en wegen dat tot het 3e kwartaal 2017 we nog steeds onder het normale prijsniveau zitten. Dus van hoogconjunctuur is er absoluut nog geen sprake.

Afdeling Wegen en Verkeer en Aquafin hebben gedurende de laagconjunctuur hun aanbestedingen nagenoeg op peil gehouden. De rioolbeheerders en de gemeentebesturen hebben merkelijk meer infrastructuurwerken aanbesteed vanaf de 2e helft 2016 en sommigen hebben in 2017 tot zelfs het dubbele van 2016 aanbesteed. Het zeer lage investeringsniveau gedurende 4 jaar (vanaf 2012 tot en met 2015) kan echter niet meer gedicht worden door enkel een verhoging tot normaal niveau in 2016 en zelfs het dubbele in 2017.

Daarenboven merken we nu al dat het aantal aanbestedingen voor 2018 opnieuw merkelijk lager ligt dan in 2017, wat in een gemeentelijk verkiezingsjaar wel meer voorkomt. Maar wat zal 2019 ons bieden?

Het is duidelijk dat de investeringen in de infrastructuur te afhankelijk zijn gebleven van de politieke legislaturen. Een continue investering op jaarbasis is nodig en wenselijk voor alle partijen. Met de middelen die ter beschikking zijn (130 miljoen voor subsidies, 100 miljoen lokaal pact, 50 miljoen bovengemeentelijk, 450 miljoen van saneringsbijdrage) dus een totaal van 730 miljoen, nog te verhogen met eigen inbreng, zou de infrastructuursector moeten bloeien als nooit tevoren.

Deze cijfers staan in schril contrast met de werkelijke uitgaven per jaar, zelfs in het topjaar 2017 werd nog geen 2/3 van dit bedrag aanbesteed.

Daarvoor zelf minder dan de helft. Bovendien moeten de opdrachtgevers beseffen dat de advies- en ingenieursbureaus én de aannemers geen elastieke organisaties zijn.

Bij de infrastructuraannemer én bij de advies- en ingenieursbureaus zien we vanaf 2012 een afbouw van de capaciteit. Heropbouw van de capaciteit is niet eenvoudig en kan niet door de omzet te verdubbelen op 1 jaar. De natuurlijke groei voor heropbouw zit tussen 10 en 20 procent per jaar.

Continuïteit in de investeringen is van cruciaal belang voor een gezonde sector.

Steeds complexere regelgeving en procedures verlengen de doorlooptijden van studie tot aanbesteding in de ontwerpfase. Enkele voorbeelden:

- Omgevingsvergunning: er is een normenboek infrastructuur van kracht die eerder een rem in plaats van een versnelling in de vergunningsprocedure inhoudt.
- Sloopopvolgingsplan: procedure van Tracimat is nieuw vanaf mei 2018 en is niet ten voordele van de doorlooptijd.
- Wet op overheidsopdrachten: is na 3 jaar opnieuw gewijzigd.
- Onteigeningsbesluit: procedure wijzigt en is niet ten voordele van de doorlooptijd.
- Nieuw subsidiebesluit aanleg rioleringen: logische aanpassing, ten voordele van de doorlooptijd.

Als normale doorlooptijd wordt nu 6 jaar beschouwd, dat is een volledige legislatuur en is niet normaal. Deze tendens is een bedreiging om een toekomstige haalbare beleidsvisie uit te stippelen! Om continuïteit te bekomen is er ook rust en vereenvoudiging nodig in de regelgeving en de procedures.

Hopelijk krijgen we volgende legislatuur een groter engagement en een betere spreiding van de investeringen.

WERFTOEZICHT? BESPAREN KOST ONS GELD!

Door Peter Martens, diensthoofd technische dienst Zingem – voorzitter Werkgroep gemeenten

Het is een basistaak van iedere gemeente om een degelijke infrastructuur van wegen en rioleringen uit te bouwen en te onderhouden. Een goed beheer drijft de levensduur van de infrastructuur op tot een gemiddelde van 75 tot zelfs 100 jaar. Een infrastructuur verwaarlozen is om moeilijkheden vragen. De aftakeling treedt dan snel op. Daarom is het van belang om de wegen- en rioleringsinfrastructuur degelijk te beheren.

Een heel eenvoudig rekenvoorbeeld. In een fictieve gemeente heeft men ca. 150 km riolering en ca. 200 km wegen liggen. De kostprijs van deze infrastructuur wordt geraamd op: ca. 150 miljoen euro. Uitgaande van een levensduur (bij goed beheer) van 75 jaar betekent dit dat hiervoor jaarlijks ca. 2 miljoen euro voorzien moet worden aan het volledig heraanleggen van een stuk infrastructuur. Wanneer de infrastructuur door gebrek aan onderhoud of door een niet-kwaliteitsvolle aanleg vroegtijdig degradeert, zal de gemiddelde heraanlegperiode waarschijnlijk eerder maar 50 jaar zijn en moet er jaarlijks ca. 3 miljoen euro geïnvesteerd worden in de complete heraanleg. Per jaar is dat dus 1 miljoen euro (50%) meer dan met een goed beheer en een duurzame aanleg. Dit zijn cijfers waar veel te weinig bij stil gestaan wordt.

Maar om tot een goed beheer te komen is het noodzakelijk uw infrastructuur te kennen. Daarom zijn databanken met correcte inventarisaties heel belangrijk. Databanken zijn een noodzaak om prioriteiten te kunnen stellen en degelijke onderhoudsprogramma's te kunnen opmaken! Stel u eens een landbouwer voor die zijn gronden niet weet liggen? Het onderhoud gebeurt nu nog veel te veel volgens het principe van brandweerman.

Naast een goed beheer is een kwaliteitsvolle en duurzame aanleg een belangrijke vereiste voor een lange levensduur en daar wringt nu dikwijls het schoentje. We beschikken over heel veel goede aannemers en de werkgroepen en ontwerpers hebben al heel veel energie gestoken in goede bestekvoorschriften. De realiteit blijft echter de realiteit. Zonder toezicht tijdens de uitvoering stellen we op werven heel wat tekortkomingen vast met latere problemen als gevolg.

Hoe dikwijls zien we geen werven waar men geen bitumineuze voegbanden plaatst? Zijn we er telkens zeker van dat de zandcementfundering onder de riolering de dikte heeft die is voorgeschreven en die we betalen? Hoe dikwijls worden nutsleidingen niet verkeerd aangelegd waardoor ze later in de weg liggen voor de rioleringsbuizen? Zijn we er zeker van dat de aannemer niet teveel hulpstukken voor de huisaansluitingen aanrekenet? Welke opdrachtgevers vragen en controleren altijd de leveringsbons? Op hoeveel werven plaatst men met geen PVC SN4 terwijl men PVC SN8 vraagt en betaalt? Hoe dikwijls zijn herstellingen aan voetpaden en het gebrek aan verdichting daarbij niet de oorzaak van latere problemen? Het zijn maar een paar voorbeelden van mogelijke knelpunten op een werf die we door een goed werftoezicht vermijden.

Veel te weinig opdrachtgevers zijn zich terdege bewust wat het belang is van een degelijk werftoezicht. Anderzijds zijn velen overtuigd dat een werftoezichter op lange termijn zichzelf terug betaalt.

Op werven waar geen dagelijks werftoezicht is voorzien, beperkt het toezicht zich tot de aanwezigheid van de ontwerper op de wekelijkse werfvergadering. Veel te weinig als je het mij vraagt. Sommige fasen van een rioleringsproject vereisen permanent werftoezicht.

Veel opdrachtgevers zoeken voortdurend naar kwalitatief betere (maar ook duurdere) materialen en uitvoeringsmethodes teneinde de duurzaamheid te verhogen en het comfort van de weggebruiker te verbeteren maar men bespaart daarentegen op toezicht wat nefast is voor de kwaliteit van het werk. Maar ook het beste materiaal vereist een goede aanleg. Hoe vaak is een slechte verdichting niet de oorzaak van latere verzakkingen en niveauverschil in het wegdek? Hoe vaak zijn problemen met buizen niet het gevolg van onoordeelkundig gebruik van verdichtingstoestellen? Hoe vaak wordt het nieuwe voetpad niet opnieuw opgebroken omdat een huisaansluiting slecht is uitgevoerd?

Ik wil dan ook een vurig pleidooi houden om te investeren in de inzet van onafhankelijke werftoezichters en VLARIO de opdracht meegeven om hier verder op in te zetten door heel praktijkgerichte opleidingen te organiseren, door praktische tools ter beschikking te stellen, door een praktische handleiding te maken voor de werftoezichter, door opdrachtgevers te blijven sensibiliseren en door het belang van werftoezicht te blijven stimuleren.

Willen we hier nu beweren dat de kwaliteit van onze aannemers ondermaats is? Neen, helemaal niet. De kwaliteit van de uitvoering is de laatste jaren, mede door het werk van de technische werkgroepen sterk verbeterd. Ik ben er zelfs van overtuigd dat de goede aannemers vragende partij zijn om op iedere werf een goed en correct werftoezicht uit te voeren. Het zal er voor zorgen dat de “sjoemelaars” - die er spijtig genoeg nog altijd zijn - beter op hun hoede zullen zijn en de concurrentiestrijd ook eerlijker zal zijn.

De laatste jaren is er, bij de lokale besturen, veel bespaard op de inzet en opleiding van werftoezichers maar ik hoop dat iedereen vlug tot het inzicht komt dat werftoezicht geen besparing is, maar ons op langere termijn veel geld kost.

DE GRONDIGE HERZIENING VAN HET SUBSIDIEBESLUIT VOOR DE AANLEG VAN GEMEENTELIJKE RIOLERINGEN

Een reflectie van de werkgroepen richting de geplande inhoudelijke wijziging van het subsidiebesluit

Op 16 juni 2017 trad een aangepast besluit voor de subsidiëring van de (her)aanleg van gemeentelijke saneringsinfrastructuur in werking. De voorgestelde aanpassingen aan dit besluit vormen een tussenstap naar een op termijn grondigere herziening van de financiering van de uitbouw en de renovatie van de gemeentelijke saneringsinfrastructuur. De intentie om hiervan werk te maken is ingeschreven in het besluit van de Vlaamse regering over de procedurele wijziging van dit jaar. Binnen verschillende werkgroepen van VLARIO werd hierover nagedacht en wij geven u hierbij een samenvatting van voorstellen en vragen die hier werden geformuleerd:

Verdeling van de subsidies

- De Vlaamse overheid zal haar prioriteiten blijven bepalen maar opdrachtgevers zijn vragende partij naar meer transparantie over de verdeling van de subsidies en de prioriteiten die gesteld worden.
- Vermits er werk blijft in elk type van stelsel, vragen we dat alle soorten gemeenten aanspraak kunnen maken op subsidies. Zowel bij gemeenten die het stelsel nog sterk moeten uitbreiden als bij gemeenten met een groot bestaand stelsel zijn er maatregelen noodzakelijk om de toestand van het watersysteem te verbeteren.
- Een bijkomend aspect waar de gemeenten ondersteuning voor vragen is de verhoging van de waterveiligheid. Dit impliceert de verruiming van de doelstelling inzake rioolbeleid (niet enkel zuiveringsgraad), dus niet enkel het aansluiten van groene clusters maar ook het vormen van een “hemelwatervisie” en het vormen van streefdoelen in die optiek. Uiteraard enkel voor degene die over een onderbouwde RWA-visie of hemelwaterplan beschikken.
- Waarom belangrijke afkoppelingen in centraal gebied niet ook in aanmerking laten komen voor subsidie?
- Opdrachtgevers zijn vragende partij voor meer flexibiliteit bij de keuze van projecten. We moeten zoeken naar een mechanisme waarbij opdrachtgevers gestimuleerd worden om naar efficiënte oplossingen te zoeken. Men zou met de opdrachtgevers streefdoelen moeten vastleggen die geconcretiseerd worden aan de hand van indicatoren (aantal afgekoppelde IE's, aantal extra aangesloten IE's, aantal afgekoppelde verharde oppervlakte, ...). De opdrachtgevers krijgen dan de vrijheid om zelf in te vullen met welke projecten men deze streefdoelen wil halen.
- Een goed beheer van ons net is essentieel voor een lange levensduur. We betreuren dat de huidige exploitatie van onze riolering te wensen over laat. We wachten, bij gebrek aan middelen, het moment af dat de riolen instorten. Waarom geen subsidie voorzien voor exploitatie van het bestaand stelsel? Hier kan men een goed asset management of onderhoudsplan als voorwaarde stellen.

Opmaak subsidieprogramma

- Het nieuwe meerjarenplan loopt van 2020 tot en met 2025. Concreet betekent dit dat de lokale besturen in 2019 bezig zijn met de opmaak van dat nieuw meerjarenplan. Het is wenselijk dat de fundamentele wijziging van het subsidiereglement dan uitvoerbaar is. Het is bovendien wenselijk dat het subsidieprogramma gelijkloopt met het meerjarenplan, m.a.w. een tijdspanne van 6 jaar kent. Het is van groot belang om lokale besturen en rioolbeheerders, bij de opmaak van hun meerjarenplan zekerheid te geven over het al dan niet in aanmerking komen voor subsidies. We moeten dus vermijden dat we nog langer met een indicatief programma werken hetgeen voor opdrachtgevers geen enkele zekerheid geeft. Dit zal in zekere mate de investeringsgraad verhogen.

- Aan het begin van de gemeentelijke legislatuur zou elke gemeente en rioolbeheerder voor de komende 6 jaar moeten weten welke doelen moeten gehaald worden en welke subsidies daartegenover staan. De middelen zouden dus per gemeente bij het begin van de legislatuur moeten vastgelegd worden. Anderzijds moeten projecten ook legislatuur overschrijdend kunnen doorlopen.
- Gemeenten voelen zich, bij de opmaak van de huidige subsidieprogramma's, te weinig betrokken. Haalbaarheidsstudies zouden een basis kunnen zijn om overleg met opdrachtgevers op gang te brengen. Wanneer gemeenten meer betrokken worden wanneer de te realiseren doelen worden bepaald dan zal het engagement groter zijn om deze ook effectief te realiseren.
- Er dient een betere en dwingende afstemming te zijn met de meerjarenprogramma's van andere opdrachtgevers (Aquafin, AWW, ...). Een engagement van alle betrokken partijen is hiervoor een noodzaak.

Procedure

- De ambtelijke commissie blijft waken over de kwaliteit van de dossiers. Er is echter een heel grote vraag om de mogelijkheid te bieden een dossier te mogen toelichten tijdens de ambtelijke commissie. Ontbrekende elementen en onduidelijkheden kunnen dan weggewerkt worden. Dit zal ervoor zorgen dat een aantal dossiers bij de eerste indiening goedgekeurd kunnen worden (wat nu eerder een uitzondering is). Opdrachtgevers zijn ervan overtuigd dat op die manier de doorlooptijd ook korter kan worden. De adviezen van de provincie (in dossiers die niet gerelateerd zijn aan een provinciale waterloop) worden vooral als een vertragende factor aanzien.
- De huidige doorlooptijd van een project bedraagt gemiddeld 7 jaar en voor grotere projecten zelfs bijna 10 jaar. Iedereen is het erover eens dat dit veel te lang is. VLARIO nam het initiatief om met een werkgroep "projectmanagement" te starten om de doorlooptijd korter te kunnen maken. Bij de bespreking van de grondige wijziging van het subsidiebesluit moet dit steeds in gedachten worden gehouden.

8 VLARIO IN EUROPA

VLARIO bouwt haar contacten in Europa stelselmatig verder uit en wil bestaande contacten zoveel mogelijk versterken. Enerzijds om onze eigen werkgroepen beter te kunnen funderen en inspireren, anderzijds om ook onze meningen in de Europese context naar voor te brengen. Een bondig overzicht van de VLARIO-activiteiten buiten Vlaanderen wordt hier weergegeven.

STICHTING RIONED

VLARIO onderhoudt al jaren een heel goede relatie met de Nederlandse partner RioNed. De contacten met onze noorderburen zijn vooral interessant op het vlak van benchmarking en gegevensuitwisseling. De afgelopen jaren organiseert VLARIO ook kennisuitwisselingsdagen tussen Vlaanderen en Nederland voor steden en gemeenten.

IKT

IKT, het instituut voor ondergrondse infrastructuur in Duitsland, is de kennispartner van VLARIO in Duitsland. Reeds verschillende jaren vindt er overleg plaats rond kennisuitwisseling en -opbouw.

PUTRENOVATIEPROJECT

In samenwerking met de geïnteresseerde rioolbeheerders, Aquafin en onze partner IKT Gelsenkirchen werden in 2015 10 toezichtspotten (gespreid over Vlaanderen) geïnspecteerd. Gebaseerd op de researchervaring, opgebouwd bij IKT gedurende de laatste 10 jaar in Duitsland, werd het saneringsvoorstel uitgewerkt naar lastenboek en aanbesteding. In 2016 werden reeds 2 van 10 putten gerenoveerd en in 2017 de overige 8. Met dit renovatieproject beschikken we over een uitgebreide en degelijke kennisbasis inzake de kwaliteits- en functioneringsanalyse van toezichtputten en de noodzakelijke saneringstechnieken en -kosten.

RENOVATIE VAN HUISAANSLUITINGEN

Op de markt worden momenteel veel verschillende renovatiemethoden voor huisaansluitingen aangeboden. Er bestaat echter op dit moment nog geen onafhankelijk beoordeelde productaanbeveling voor renovatiemethoden die rekening houdt met de limieten van een bepaalde renovatiemethode, waardoor het oriënteren op deze methoden moeilijk is. In het bijzonder ontbreekt informatie over de kwaliteit en inzetbereik van de aangeboden producten en methoden waarmee gebreken aan huisaansluitleidingen verholpen kunnen worden (vernieuwing, renovatie, reparatie).

Voor dit project wordt het inzetbereik en de mogelijkheden in kaart gebracht en wordt er een vergelijkende beoordeling uitgevoerd over de reparatiemethoden die gebruikt worden om gebreken aan huisaansluitleidingen te verhelpen. Gebaseerd op de resultaten van insitu en laboratoriumonderzoek worden aanbevelingen voor acties opgesteld, die de rioolbeheerders bij het advies voor hun burgers en private grondbezitters kunnen ondersteunen. VLARIO is de Vlaamse projectpartner binnen het IKT-project. De projectpartners binnen VLARIO zijn Rio-link, Infrac, Pidpa, Farys en Vivaqua.

EWA

Zoals in ons vorig jaarverslag beloofd, blijft VLARIO zich inzetten voor kennisverzameling en benchmarking via onze participatie aan het EWA-netwerk.

Tegelijk zorgt Wendy Francken in haar functie als chairwoman van het EWA-European Policy Committee voor een nauw contact met de Europese Commissie en vooral met het departement Leefmilieu en dit ondermeer door een directe betrokkenheid bij het onderzoek naar de “water-investment-nexus”.

Bij verschillende Europese landen (EWA-leden) zijn de Europese Waterrichtlijnen nog niet voldoende geïmplementeerd en zijn investerings- en renovatieprojecten noodzakelijk. Er wordt in kaart gebracht over welke budgetten het gaat en EWA verzamelt deze gegevens van haar leden om zo in dialoog met de Europese autoriteiten.

Tevens is EWA – en dus haar leden – direct betrokken bij de Fitness Check of the Water Framework Directive en de Floods Directive, opgestart eind 2017 met looptijd tot midden 2019.

De EWA Brussels Conference op 6 en 7 november 2017 had als onderwerp “Recent Developments in the European Water Policy”. Hierbij werden onder meer interessante bijdragen geleverd door prof. Patrick Willems van de KU Leuven en Veronique Van Den Langenbergh van de Vlaamse Milieumaatschappij. Dit was een interessante confrontatie rond kennis, ervaring en visie op Europees niveau.

9 KEURING PRIVATE RIOLERING EN KWALITEITSBORGING

WERKING

De keuring van de privé-riolering is reeds verplicht sinds 1 juli 2011. VLARIO ontwikkelde hiervoor een database en keursysteem waarin alle keuringen opgeslagen worden en raadpleegbaar zijn voor de gemeenten/rioolbeheerders. Voor dit KPR-systeem (Keuring Private Riolering) en de opleiding en opvolging van de keurders onderging VLARIO een ISO 17020 accreditatie. Begin 2017 verlengde VLARIO opnieuw haar accreditatie.

De gemeenten/rioolbeheerders die inschrijven op het KPR-systeem krijgen toegang tot de database. De jaarlijkse rapportering aan VMM over de keuring is hier ook in voorzien. Hier kan per gemeente nagegaan worden hoeveel keuringen uitgevoerd werden, welke conform/niet-conform zijn en er kunnen allerlei statistieken uit het formulier gehaald worden. Bijvoorbeeld de plaatsing van infiltratiesystemen.

De gemeenten/rioolbeheerders kunnen ook zelf dossiers aanmaken op basis van de bouwvergunning of afkoppelingsprojecten. Via Remmicom en Cipal kan dit via een automatische koppeling. Keurders gaan dan verder op basis van deze dossiers. Zo kunnen gemeenten/rioolbeheerders de opvolging efficiënter uitvoeren en kunnen sluikaansluitingen opgespoord worden.

Infrac voorziet sinds 2017 in de toegang tot de KPR-module voor haar vennoten.

VLARIO zit momenteel ook samen met Ruimte Vlaanderen om de gegevens van de omgevingsvergunning binnen te trekken. In de toekomst streven we ernaar dat de vereisten van de omgevingsvergunning automatisch ingevuld staan in het keuringsformulier. Op deze manier kan de keurder ter plaatse afoetsen of hetgeen vereist is ook aanwezig is. Handhaving zal bijgevolg voor gemeente/rioolbeheerders makkelijker zijn.

Ruim 100 gemeenten gebruiken momenteel het VLARIO KPR-systeem. VLARIO richtte dit jaar de werkgroep KPR op met gebruikers om het KPR-systeem aan te passen aan de noden en wensen van de gemeenten/rioolbeheerders. In 2018 volgt hiervoor een nieuwe ontwikkeling waardoor er meer zoekfuncties zullen komen in de database om dossiers te selecteren op basis van inhoudelijke criteria en handhaving makkelijker maken.

HANDHAVING

In 2016 introduceerde VLARIO het oranje conformiteitsattest. Dit werd in leven geroepen om de gemeenten/rioolbeheerders te signaleren dat de keurder vaststellingen gedaan heeft die strijdig zijn met andere wet-/regelgeving dan waarvoor de keurder mag afkeuren. Bv. het niet plaatsen van een infiltratievoorziening. Ook voor de burger is het minder verwarrend nu reeds duidelijk aangegeven wordt dat er iets niet in orde is.

Via de coördinatiecommissie integraal waterbeleid (CIW) is meer informatie beschikbaar over handhaving via <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/handhaving>.

STATISTIEKEN

In totaal voerden VLARIO-keurders sinds de invoering van de keuring op 1 juli 2011 reeds 55.311 VLARIO-keuringen uit. In 2017 werden 11.898 keuringen uitgevoerd waarvan 59% i.k.v. nieuwbouw, 32% i.k.v. een afkoppelingsproject en 9% voor belangrijke wijzigingen.

Van de 11.898 keuring blijkt dat 6,6% niet conform is. Hierbij zijn 5% van de keuringen i.k.v. nieuwbouw niet conform en voor afkoppelingen ligt het percentage hoger en zijn 9% van de keuringen niet conform.

Kwaliteitsborging van de keurders is een belangrijke taak van VLARIO. In 2017 werden 80 keurders gecontroleerd in kader van een witnessing. Dit betekent dat ongeveer 1/3 keurders dit jaar onderworpen is aan een nacontrole.

Jaarlijks organiseren we voor de keurder privé-riolering een bijscholing waar men verplicht aanwezig dient te zijn om zijn activiteit als keurder verder te kunnen zetten. Dit jaar koppelden we eveneens een examen aan de bijscholing die op 4 locaties heeft plaatsgevonden.

- 22 maart te Torhout – 61 deelnemers
- 14 maart te Antwerpen – 69 deelnemers
- 30 maart te Hasselt – 58 deelnemers
- 16 maart te Lubbeek – 27 deelnemers

258 keurders werden aangeschreven voor de verplichte bijscholing 2017. Naar aanleiding van de bijscholing werd het keuringscertificaat uiteindelijk beëindigd van 41 keurders.

Dit jaar hebben 2 opleidingen tot keurder privéwaterafvoer plaatsgevonden waardoor er 57 nieuwe keurders actief zijn. Eind 2017 telt VLARIO 270 keurders.

De meest voorkomende oorzaken voor een niet-conform attest blijft in de zone 'collectief te optimaliseren buitengebied' (zone waar nog geen riolering aangesloten is op een RWZI) dat de septische put niet geplaatst is of het grijs water hier niet mee op aangesloten is.

Er zijn in 2017 655 keuringsdossiers i.k.v. nieuwbouw in collectief te optimaliseren buitengebied van de in totaal 11.898 keuringsdossiers. Hier wordt vastgesteld dat 5% (30) van de verplicht te installeren voorbehandelingsinstallaties niet geplaatst werden. Opvallend is echter het aantal niet-conforme keuringen. Zo blijkt 27% (179) van de keuringen niet conform te zijn t.o.v. 26% in 2016. Hiervan zijn er 150 panden (24%) waarbij wel een septische put geplaatst is maar waarop niet alle zwart/grijs water is aangesloten volgens de verplichting in collectief te optimaliseren buitengebied (Er is riolering gepland of er is riolering aanwezig maar die is nog niet aangesloten op een waterzuivering). We zien hier nog steeds geen verbetering.

Een tweede oorzaak voor niet-conformiteit blijft de foutieve aansluitingen van terrassen, inritten en balkons. Men denkt vaak foutief dat hier sprake is van verontreinigd regenwater waardoor de aansluitingen foutief op het afvalwater gebeuren. Wat betreft de correcte aansluitingen van terras, balkon, inrit,... publiceerde VLARIO een update van het overzichtsdokument architecten waarin de richtlijnen duidelijk beschreven staan. Het overzichtsdokument vindt u terug in het dossier architecten. De gemeenten kunnen dit document ook ter beschikking stellen aan hun burgers en architecten die aan de balie komen.

Sinds de invoering van de GSV Hemelwater met ingang 1 januari 2014 is de plaatsing van een infiltratievoorziening verplicht. We stellen vast dat zowel in 2014 als 2015 20% van de verplichte infiltratievoorzieningen niet geplaatst werden. In 2016 kunnen we echter pas een verbetering vaststellen (13% niet geplaatst). In 2017 werden bij 12% van de keuringen (507 keuringen) vastgesteld dat de verplichte infiltratievoorziening niet werd geplaatst. De keurder kan hiervoor geen afkeur geven. Dit wordt als aandachtspunt genoteerd op het keuringsattest. Het gemeentebestuur dient deze bouwovertreiding verder te behandelen.

10 LEDENLIJST 2017

Aco Passavant nv	Ecobeton water technologies nv
AdvenioZ	EJ Benelux Acces Solutions nv
AGSO Knokke-Heist	Enerdo
AIB Vinçotte Belgium vzw	Envisol
AkaNova BV	Esher Milieu-Advies bvba
Algrozo bvba	Eurodal bvba
Alkern Vor Beton nv	Evolta nv
Alpha Studieburo bvba	FEBE/FEBELCO
Antea Belgium nv	Fondatel Lecomte nv
Aqua Purus	Frank GmbH
Aquadvice bvba	Fränkische Rohrwerke
AQUAFIN nv	Frans Bruggeman Maes bvba
AquaFlanders vzw	Gebruers Ruimingswerken nv
ARCADIS Belgium nv	Gemeentebestuur Aalter
Architect Maes Luc bvba	Gemeentebestuur Anzegem
Artstone nv	Gemeentebestuur Ardoorie
Asset Ingenieursbureau nv	Gemeentebestuur Arendonk
Astro-plan - Ingenieursbureau bvba	Gemeentebestuur Assenede
Atelier ruimtelijk advies bvba	Gemeentebestuur Avelgem
Audoorn & Co nv	Gemeentebestuur Baarle-Hertog
BCCA	Gemeentebestuur Balen
BDR Invest bvba	Gemeentebestuur Beernem
BelleAqua bvba	Gemeentebestuur Beersel
Bergmans	Gemeentebestuur Begijnendijk
Besix Infra nv	Gemeentebestuur Berlaar
Beton De Clercq bvba	Gemeentebestuur Berlare
Betonfabriek De Bonte nv	Gemeentebestuur Beveren
BiePie bvba	Gemeentebestuur Bierbeek
BLEIJKO	Gemeentebestuur Boechout
BNK Ingenuity bvba	Gemeentebestuur Bonheiden
Boralit nv	Gemeentebestuur Boom
Bouwunie vzw	Gemeentebestuur Boortmeerbeek
Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) OI	Gemeentebestuur Bornem
Bureau Cnockaert nv	Gemeentebestuur Brakel
C4 SEWER bvba	Gemeentebestuur Brasschaat
Camspector bvba	Gemeentebestuur Brecht
CCI Leidingsystemen bvba	Gemeentebestuur Bredene
Coconsulting bvba	Gemeentebestuur Buggenhout
Cofrax bvba	Gemeentebestuur De Haan
Conductus bvba	Gemeentebestuur De Panne
Copro vzw	Gemeentebestuur De Pinte
D+A nv	Gemeentebestuur Denderleeuw
DC Geomatica comm.v	Gemeentebestuur Dessel
DDS Intercommunale	Gemeentebestuur Destelbergen
De Brée Solutions nv	Gemeentebestuur Diepenbeek
De Neef Grace - GCP nv	Gemeentebestuur Dilbeek
De Vijfde bvba	Gemeentebestuur Duffel
De Watergroep cvba	Gemeentebestuur Edegem
Demula nv	Gemeentebestuur Erpe-Mere
Dentant bvba	Gemeentebestuur Essen
Deschacht Plastics Belgium nv	Gemeentebestuur Evergem
Didak Injection nv	Gemeentebestuur Galmaarden
Disoma nv	Gemeentebestuur Gavere
DSSV nv	Gemeentebestuur Grimbergen
Durot bvba	Gemeentebestuur Haaltert
Duynslaeger & Co nv	Gemeentebestuur Ham
Dyka Plastics nv	Gemeentebestuur Hamme

Gemeentebestuur Hechtel-Eksel
 Gemeentebestuur Heist-op-den-Berg
 Gemeentebestuur Hemiksem
 Gemeentebestuur Herent
 Gemeentebestuur Herzele
 Gemeentebestuur Heusden-Zolder
 Gemeentebestuur Heuvelland
 Gemeentebestuur Hoeselt
 Gemeentebestuur Houthulst
 Gemeentebestuur Ingelmunster
 Gemeentebestuur Jabbeke
 Gemeentebestuur Kalmthout
 Gemeentebestuur Kampenhout
 Gemeentebestuur Kapellen
 Gemeentebestuur Kasterlee
 Gemeentebestuur Keerbergen
 Gemeentebestuur Kluisbergen
 Gemeentebestuur Koksijde
 Gemeentebestuur Kontich
 Gemeentebestuur Kortemark
 Gemeentebestuur Kraainem
 Gemeentebestuur Kruibeke
 Gemeentebestuur Kruishoutem
 Gemeentebestuur Kuurne
 Gemeentebestuur Laarne
 Gemeentebestuur Lanaken
 Gemeentebestuur Lebbeke
 Gemeentebestuur Lede
 Gemeentebestuur Ledegem
 Gemeentebestuur Leopoldsburg
 Gemeentebestuur Lichtervelde
 Gemeentebestuur Liedekerke
 Gemeentebestuur Lille
 Gemeentebestuur Lint
 Gemeentebestuur Lochristi
 Gemeentebestuur Londerzeel
 Gemeentebestuur Lubbeek
 Gemeentebestuur Lummen
 Gemeentebestuur Maarkedal
 Gemeentebestuur Maasmechelen
 Gemeentebestuur Maldegem
 Gemeentebestuur Malle
 Gemeentebestuur Meise
 Gemeentebestuur Merelbeke
 Gemeentebestuur Merksplas
 Gemeentebestuur Meulebeke
 Gemeentebestuur Middelkerke
 Gemeentebestuur Mol
 Gemeentebestuur Mortsel
 Gemeentebestuur Nazareth
 Gemeentebestuur Neerpelt
 Gemeentebestuur Nevele
 Gemeentebestuur Nijlen
 Gemeentebestuur Olen
 Gemeentebestuur Oosterzele
 Gemeentebestuur Oostkamp
 Gemeentebestuur Opglabbeek
 Gemeentebestuur Opwijk
 Gemeentebestuur Oud-Heverlee
 Gemeentebestuur Oud-Turnhout

Gemeentebestuur Overijse
 Gemeentebestuur Overpelt
 Gemeentebestuur Pepingen
 Gemeentebestuur Pittem
 Gemeentebestuur Putte
 Gemeentebestuur Puurs
 Gemeentebestuur Ranst
 Gemeentebestuur Retie
 Gemeentebestuur Riemst
 Gemeentebestuur Rijkevorsel
 Gemeentebestuur Roosdaal
 Gemeentebestuur Rotselaar
 Gemeentebestuur Ruiselede
 Gemeentebestuur Schelle
 Gemeentebestuur Schilde
 Gemeentebestuur Schoten
 Gemeentebestuur Sint-Genesius-Rode
 Gemeentebestuur Sint-Gillis-Waas
 Gemeentebestuur Sint-Katelijne-Waver
 Gemeentebestuur Sint-Laureins
 Gemeentebestuur Sint-Lievens-Houtem
 Gemeentebestuur Sint-Martens-Latem
 Gemeentebestuur Sint-Pieters-Leeuw
 Gemeentebestuur Spiere-Helkijn
 Gemeentebestuur Stabroek
 Gemeentebestuur Staden
 Gemeentebestuur Stekene
 Gemeentebestuur Temse
 Gemeentebestuur Tervuren
 Gemeentebestuur Tessenderlo
 Gemeentebestuur Tremelo
 Gemeentebestuur Vosselaar
 Gemeentebestuur Waasmunster
 Gemeentebestuur Wellen
 Gemeentebestuur Wemmel
 Gemeentebestuur Westerlo
 Gemeentebestuur Wetteren
 Gemeentebestuur Wevelgem
 Gemeentebestuur Wezembeek-Oppem
 Gemeentebestuur Wielsbeke
 Gemeentebestuur Wingene
 Gemeentebestuur Wommelgem
 Gemeentebestuur Wortegem-Petegem
 Gemeentebestuur Zaventem
 Gemeentebestuur Zedelgem
 Gemeentebestuur Zele
 Gemeentebestuur Zemst
 Gemeentebestuur Zingem
 Gemeentebestuur Zoersel
 Gemeentebestuur Zomergem
 Gemeentebestuur Zonhoven
 Gemeentebestuur Zonnebeke
 Gemeentebestuur Zuienkerke
 Gemeentebestuur Zulte
 Gemeentebestuur Zwalm
 Gemeentebestuur Zwevegem
 Gemeentebestuur Zwijndrecht
 Gemoco nv
 Gepex bvba
 Godart

Goegebeur, Katelijn ez
Goen Studiebureau bvba
Gowaco bvba
Grean Consult bvba
Green Efficiency bvba
Groep Dekempeneer nv
Groep Infrabo nv
Group Peeters nv
Grouttech bvba
Grundfos Bellux nv
Hako-Boringen nv
Havenbedrijf GENT GAB nv
HOBAS France
Hosbur bvba
Houwelyckx Wegenbouw nv
Huijbregts Infra nv
Hydroconcept bvba
Hydropure bvba
HydroScan nv
Ibic
Incafin nv
Industriële Technieken Danny Vliegen nv
INFRAX cvba
Ingenieurs en expertisebureau Notermans bvba
Ingenieursbureau France nv
InRIO advies- en ingenieursbureau BV
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv
Inter Pipe Tool bvba bvba
Intercommunale Haviland
Intercommunale Leiedal comm.v
IWVA
Interleuven Intercommunale SG
IOK
K-Boringen nv
Keriplan bvba
Koks Civiel
Kouwenbergh Infra BV
Kumpen nv
Kurio vzw
Landmeetburo Lievens
Landmeter Reunes Dirk bvba
Landmeterkantoor Willems bvba
LITHOBETON nv
Low & Bonar nv
M.J. Oomen Leidingtechniek bv
Maatschappij van de Brugse Zeehaven (MBZ) nv
Macobo bvba
Martens Beton nv
Martens Plastics nv
Martens Wegenbouw nv
Matexi Projects
MesO studiebureau bvba
Meet-Het
Milieutechniek A/Z ez
Mondea
Mosbaek
MOW - Agentschap Wegen en Verkeer
Nitra bvba
O Beton

OCW
Opticon Benelux Naarden
ORI vzw
PIDPA
Pipelife Belgium nv
Plantec nv
Plastiek van Wauwe
Probeton vzw
Provinciebestuur Antwerpen
Provinciebestuur Limburg
Provinciebestuur Vlaams-Brabant
Provinciebestuur West-Vlaanderen
PTA
Purotek - Kebro bvba
Quadrant bvba
Rehau nv
Reinhard De Muynck ez
Renotec nv
RietLand bvba
Rio-Construct bvba
RioConsult bvba
Rio-Link
Riosan
S. Bilt
Safetyzone
Saint-Gobain Construction Products Belgium nv
SBE nv
Seico bvba
Simons Frans comm.v
Smet-Tunnelling nv
Snoeck & Partners nv
Socea nv
Sociaal wonen arro Leuven
Stadsbestuur Aalst
Stadsbestuur Aarschot
Stadsbestuur Antwerpen
Stadsbestuur Beringen
Stadsbestuur Bilzen
Stadsbestuur Bree
Stadsbestuur Brugge
Stadsbestuur Damme
Stadsbestuur Dendermonde
Stadsbestuur Diest
Stadsbestuur Diksmuide
Stadsbestuur Dilsen-Stokkem
Stadsbestuur Geel
Stadsbestuur Genk
Stadsbestuur Gent
Stadsbestuur Halle
Stadsbestuur Hamont-Achel
Stadsbestuur Hasselt
Stadsbestuur Herentals
Stadsbestuur Hoogstraten
Stadsbestuur Ieper
Stadsbestuur Izegem
Stadsbestuur Kortrijk
Stadsbestuur Leuven
Stadsbestuur Lier nv
Stadsbestuur Lokeren

Stadsbestuur Lommel	Sun Calor bvba
Stadsbestuur Maaseik	SWBO bvba
Stadsbestuur Mechelen	Sweco Belgium nv
Stadsbestuur Menen	T.M.V.W. cvba
Stadsbestuur Nieuwpoort	Tony Beelen bvba
Stadsbestuur Ninove	Topomar bvba
Stadsbestuur Oudenaarde	Tractebel Engineering nv
Stadsbestuur Peer	Tubobel nv
Stadsbestuur Poperinge	TUC-RAIL nv
Stadsbestuur Roeselare	V&V-Infra bvba
Stadsbestuur Ronse	VaDec bvba
Stadsbestuur Scherpenheuvel-Zichem	Van de Kreeke Speciale Technieken bvba
Stadsbestuur Sint-Niklaas	Van Ruyssevelt, Marc ez
Stadsbestuur Sint-Truiden	Van Vlierden Jos Groenbedrijf nv
Stadsbestuur Tienen	Vande Moortel
Stadsbestuur Tongeren	Vanden Bouverie &Co
Stadsbestuur Torhout	VDAB - CLA
Stadsbestuur Turnhout	VDV Cleaning nv
Stadsbestuur Waregem	Veneco2 cvba
STAV bvba	Verhelle nv
STEINZEUG - KERAMO nv	Verhelst De Staercke bvba
Steto	Viabuild nv
Stijn Van De Velde bvba	VigotecAkatherm nv
Storiocon	Visser & Smit Hanab nv
Stradus Aqua nv	VITO nv
Studiebureau Jonckheere bvba	Vivaqua
Studiebureau Buyens Steven bvba	VK Engineering nv
Studiebureau BVP bvba	Vlaamse Landmaatschappij
Studiebureau Demey bvba	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW)
Studiebureau Dumoulin Jos bvba	Vlaamse Milieumaatschappij VMM
Studiebureau Geotec bvba	Vlakwa
Studiebureau Goegebeur-Van Den Bulcke BV bvba	VlaWeBo vzw
Studiebureau Haegebaert nv	VVSG vzw
Studiebureau Jouret bvba	Wavin Belgium nv
Studiebureau Lobelle bvba	Webeco nv
Studiebureau Patrick Casier bvba	WEFIMA nv
Studiebureau Talboom nv	Westvlaamse Intercommunales
Studiebureau Verhaert bvba	Wienerberger nv
Studiebureel Coenen - Vandenberk	WTCB/CSTC
Studiegroep Irtas bvba	Xylem Water Solutions Belgium bvba
SULZER Pumps Wastewater Belgium nv	

Verantwoordelijke uitgever
Wendy Francken

VLARIO vzw
De Schom 124, 3600 Genk

Telefoon: 03/827.51.30
info@vlario.be

www.vlario.be

 facebook.com/vlariooverlegplatform

 twitter.com/vlariokennis